

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΒΑΡΕΥΟΜΕΝΟΥ

ἀπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου 'Αθηνῶν καὶ προέδρου τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ. Ι. ΔΟΥΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

'Υπερηγῆς

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Φ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητὴς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ

ΤΑΜΙΑΣ

Χ. ΠΑΠΑΔΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Διδάκτωρ τῆς Θεολ. Διευθυντὴς Γραφείων 'Ι. Μητροπόλεως

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προπληρωτέα.

Διὰ τὸ 'Εσωτερικὸν Δρ. 6. Διὰ τὸ 'Εξωτερικὸν Φρ. χρ. 7

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

'Η ἐορτὴ τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης. — 'Η ἐν τῇ ἐκ-
κλησίᾳ ἀνάπτυξις τῶν δογμάτων. — 'Ο Σ. ἐπίσκο-
πος Λαρίσης καὶ αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι. — Τὸ
νομοσχέδιον περὶ ἐνοριῶν. — Ἀρχαῖοι ναοὶ ἐν Κων/-
στάλει. — Ἀνάλεκτα. — Εἰδήσεις. — Ἀλληλογραφία.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

Πᾶσαι αἱ ἀκίνητοι ἐορταὶ τῆς 'Ορθοδόξου 'Ανα-
τολικῆς 'Εκκλησίας, δεσποτικαί, θεομητορικαὶ καὶ
τῶν ἁγίων, ἐορτάζονται εἰς πάντα τὰ ὀρθόδοξα ἔθνη
συγχρόνως καθ' ὠρισμένην ἡμέραν τοῦ μηνός, ὡς
γνωστόν. Μόνην ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ ἡ ἐορτὴ
τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ἣν ἡ μὲν 'Ελληνικὴ 'Εκ-
κλησία τελεῖ τῇ 25 Νοεμβρίου, ἡ δὲ Ρωσικὴ
μίαν ἡμέραν πρότερον, ἥτοι τὴν 24 Νοεμβρίου.
Οὕτως ὥστε αἱ ἐν Ρωσίᾳ 'Ελληνίδες, αἱ Αἰκατε-

ρίναι, καὶ αἱ ἐν 'Ελλάδι Ρωσίδες, ἔχουσι τὸ προ-
νόμιον νὰ ἐορτάζωσι δύο κατὰ συνέχειαν ἡμέρας,
τὴν 24 καὶ τὴν 25 Νοεμβρίου.

Πῶθεν ἡ διαφορὰ αὕτη;

Οἱ Ρῶσσοι ἀποδίδουσι τὴν μετάθεσιν τῆς ἐορτῆς
εἰς τοὺς 'Ελληνας· οἱ 'Ελληνες τὴν ἐπιρρίπτουσι εἰς
τοὺς Ρώσσους· ἄλλοι δὲ ἐπιρρίπτουσι τὴν εὐθύνην
εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ 'Ορους Σινᾶ, ὅπου καὶ τὸ ἱε-
ρὸν λείψανον βεβαιοῦται ὅτι ὑπάρχει τεθησαυρι-
σμένον.

Ποία ἡ λύσις τοῦ ζητήματος;

Κατὰ τινας ἡ ἐορτὴ ἀρχήθεν ἐτελεῖτο τῇ 24
παρ' αὐτῶν τῶν 'Ελλήνων, ἀφ' ὧν οἱ Ρῶσσοι τὴν
παρέλαβον. 'Επειδὴ δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τσα-
ρίνας Αἰκατερίνης τῆς Μεγάλης οἱ 'Ελληνες, συν-
εορτάζοντες μετὰ τῶν Ρώσσω, ὑπεβλέποντο παρὰ
τῶν 'Οθωμανῶν, ὅτι τιμῶσι τὴν ἐχθρὰν αὐτῶν Αὐ-
τοκράτειραν τῶν Ρώσσω, διὰ τοῦτο ἐκ φόβου καὶ
διὰ τὸ ἀσκανδαλιστὸν οἱ 'Ελληνες μετεθεσαν κατὰ
μίαν ἡμέραν τὴν ἐορτὴν.

'Η λύσις αὕτη ὁμῶς οὔτε ἐπὶ ἀναμφισβητήτων

ἀποδείξωσαν ιστορικῶν στηρίζεται, οὔτε εἶναι πολὺ πιθανή.

Κατ' ἄλλους, ἡ ἐορτὴ ἐτελεῖτο καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ρωσσίᾳ (μετὰ τῆς Ἑλλάδος) τῇ 25 Νοεμβρίου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἐστέφθη τῇ 24, ἵνα μὴ τελῶνται ἐνικυσίως δύο κατὰ συνέχειαν ἐορταί, διετάχθη ἐν Ρωσσίᾳ ἵνα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐορτὴ μετατεθῇ κατὰ μίαν ἡμέραν, ἥτοι εἰς τὴν 24ην, μετὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς.

Τρίτον, μὴ εὐρίσκοντες οὔτε τὴν μὲν οὔτε τὴν δὲ λύσιν εὐλογοφανῆ, ἐσκέφθησαν ἄλλην. Κατὰ ταύτην τὸ μὲν μαρτύριον τῆς ἀγ. Αἰκατερίνης ἐγένετο τῇ 24ῃ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἡ δὲ μετὰθεσις τοῦ Λεϊψάνου αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Θεοβαδίστου ὅρους Σινᾶ τῇ 25· διὸ οἱ μὲν τοὺς Ἀλεξανδρεῖς ἀκολουθοῦντες ἐορτάζουσι τῇ 24ῃ, οἱ δὲ τοῖς Σιναΐταις ἐπόμενοι πανηγυρίζουσι τὴν 25ην.

Εἰς τὸν Βαρθολομαῖον Κουτλουμουσιανὸν οὐδεμία τῶν ἀνωτέρω λύσεων φαίνεται ἀποδεκτή. Ἐν σημειώσει δέ, ἀναγινωσκομένη ὑπὸ τὴν 24ην τοῦ Νοεμβρίου μηνός, τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἐκδόσεως τῶν Μηναίων λέγει ὅτι, ἡ μετὰθεσις ἔγεινε ἀπὸ τῆς 24ης εἰς τὴν 25ην κατ' αἵτησιν τῶν Σιναϊτῶν πατέρων, ἵνα ἡ τῆς Ἀγίας μνήμη ἐορτάζηται λαμπρότερον μετὰ τῆς ἀποδόσεως τῆς ἐορτῆς τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεομήτορος. Πρὸς ἐνίσχυσιν δὲ τῆς γνώμης ταύτης ἀποδίδουσι τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντίνον τὸν ἀπὸ Σιναίου.

Ἄλλ' ὅτι ἡ λύσις αὕτη τοῦ ζητήματος εἶναι ἄτοπος ἐννοεῖ πᾶς ὁ ἔχων καὶ μακρὰν πεῖραν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐορτῶν. Αἱ συμπίπτουσαι ἀγίων ἐορταὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἀποδόσεως δεσποτικῆς ἢ θεομητορικῆς ἐορτῆς μετατίθενται τοῦναντίον εἰς τὴν παραμονὴν ἢ τὴν ἐπομένην τῆς ἀποδόσεως ἡμέραν, ἀκριβῶς ἵνα ὁ ἅγιος μόνον καὶ πανηγυρικώτερον ἐορτάζηται.

Ὁ ἀοίδιμος δὲ Κωνστάντιος ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ φιλονοηθείσῃ περιγραφῇ τοῦ ὅρους Σινᾶ (1817), ἥ ἐπισυνάπτεται καὶ ἡ ἀκολουθία τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης οὐδὲν περὶ μετὰθέσεως τῆς ἐορτῆς γράφει. Τοῦναντίον ἐν τῷ ἐκτενεστάτῳ αὐτῆς βίῳ ρητῶς ἀποφαίνεται ὅτι «τῇ κγ'. Νοεμβρίου ἐτμήθη τὴν κεφαλὴν ἡ Αὐγούστα, τῇ κδ'. ὁ Πορφύριος καὶ οἱ στρατιῶται, καὶ τῇ ἐπαύριον (=25ῃ) ἔφεραν τὴν ἀγ. Αἰκατερίναν εἰς τὸ κριτήριον... καὶ ἀπέκοψαν τὴν τιμίαν αὐτῆς κεφαλὴν».

Οὐδεμία ἐντεῦθεν τῶν ἀνωτέρω προτεινομένων λύσεων τοῦ ζητήματος τῆς διαφορᾶς εἶνε πειστικὴ καὶ ἱκανοποιητικὴ.

Ἡ μετὰ τὸ ἑλληνικοῦ καὶ ρωσικοῦ ἡμερολογίου διαφορὰ ὑπῆρχε πολὺ πρὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Μ. Αἰκατερίνης. Ἐν τῷ ὅρει Σινᾶ καὶ ἐν τισὶ τῶν πόλεων ἐτελεῖτο ἡ ἐορτὴ τῆς ἀγίας τῇ 25ῃ, ἐν δὲ τῷ ἀγίῳ Ὄρει τοῦ Ἀθωνος κατὰ τὰ ἐκεῖ τυπικὰ ἐορτάζετο τῇ 24ῃ. Καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη φαίνεται ὅτι διήρκεσεν ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Αἱ ἀρχαιότεραι ἐκδόσεις τοῦ Ὡρολογίου, ἡ τοῦ 1509, ἡ τοῦ 1563 καὶ αἱ λοιπαὶ μέχρι τοῦ 1625 τάσσουσι τὴν ἐορτὴν τῇ 24ῃ· πρώτη δὲ ἡ ἐκδοσις Ὡρολογίου ἡ τοῦ 1652 τάσσει αὐτὴν τῇ 25ῃ.

Ἐπίσης αἱ ἀπὸ τοῦ 1545 μέχρι τοῦ 1685 ἐκδόσεις τοῦ ἀρχαίου Ἱεροσολυμητικοῦ ἢ τοῦ ἀγίου Σάββα Τυπικοῦ τάσσουσι τὴν ἐορτὴν τῇ 24ῃ, μὲ τὴν ἐξῆς ὑποσημείωσιν :

«Εὐρόμεν ἐν τισὶ τυπικοῖς τῶν νεωτέρων, ὅτι ἐν τισὶ τῶν πόλεων ψάλλεται ἡ Ἀκολουθία τῆς ἀγίας Μάρτυρος Αἰκατερίνης ἐν τῇ κε'. τοῦ μηνός· ἐν ἐτέροις δὲ τυπικοῖς παλαιότεροις εὐρόμεν αὐτὴν ἐορτάζεσθαι ἐν τῇ κδ'. Ἐν δὲ τῇ ἐκδόσει τοῦ 1771 τάσσεται τῇ 25, μὲ τὴν σημείωσιν ὅτι «ἐν τισὶ τυπικοῖς παλαιότεροις εὐρόμεν τὴν ἀγίαν ἐορτάζεσθαι τῇ κδ'. τοῦ παρόντος μηνός, ἐν τοῖς νεωτέροις δὲ εὐρόμεν αὐτὴν ἐορτάζεσθαι τῇ κε'».

Αἱ ἐκδόσεις τῶν Μηναίων ἄπασαι ἀπὸ τοῦ 1548 ἔχουσι τὴν ἐορτὴν τῇ 25ῃ, ἄνευ οὐδεμιᾶς σημειώσεως.

Τὸ ἐν ἔτει 1864 ἐν Ρώμῃ ἐκδοθὲν σύγγραμμα ὑπὸ τοῦ Theodos Toscani Hieromonachi ord. S. Basilii M. Animadversiones ad Typica Graecorum ec» παραθέτει τέσσαρα χειρόγραφα τῆς ΙΑ'. ἑκατονταετηρίδος, Ἐκλογάριον, Μηνναῖα, Τυπικὰ καὶ Μηνολόγια, ἐν πολλοῖς μὲν συμφωνοῦντα, ἐν τισὶ δὲ διαφωνοῦντα καὶ πρὸς ἄλληλα καὶ πρὸς τὰ σημερινὰ μηνολόγια. Ἀλλὰ καὶ τὰ τέσσαρα ταῦτα ἔχουσι τὴν ἐορτὴν τῇ 25ῃ Νοεμβρίου.

Ἐν τέλει ἄπασα ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία τῇ 25ῃ ἐορτάζει τὴν ἀγίαν Αἰκατερίναν. Καὶ τὰ Μηνολόγια τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν Διαμαρτυρομένων τῇ 25ῃ γραφουσι τὸ ὄνομα τῆς Μάρτυρος Αἰκατερίνας.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι οὔτε οἱ Ρῶσοι

χάριν τῆς Αὐτοκρατείας Αἰκατερίνης, οὔτε οἱ Ἕλληνες φόβῳ τῶν Τούρκων διὰ τὴν Αὐτοκρατείαν Αἰκατερίνην, οὔτε οἱ Σιναῖται ἵνα ἡ τῆς ἀγίας μνήμη ἐορτάζεται λαμπρότερον, μετέβηλον τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς. Ἀλλὰ αἱ μὲν Σλαυϊκῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκ τοῦ ἀγίου Ὁρους καὶ τῆς Θεσσαλονίκης παραλαβόντες τὰ Τυπικά, τὰ ἔχοντα τὴν ἐορτὴν τῇ 24ῃ ἐξακολουθοῦσι νὰ ἐορτάζωσι τῇ 24ῃ· οἱ δὲ Ἕλληνες κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῷ ὄρει Σινᾷ καὶ ἐν τισὶ τῶν πόλεων ἐώρταζον τῇ 25ῃ ἐν τισὶ δὲ τῶν μονῶν τῇ 24ῃ· ἀφοῦ δὲ ἐπολλαπλασιάσθησαν διὰ τῆς Τυπογραφίας τὰ Μηναῖα, ἅπαντα πάντοτε εἶχον τὴν ἐορτὴν τῇ 25ῃ, μάλιστα δὲ ἀφοῦ ἕνεκα τῶν πολλοῦ τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν ἰδρυθέντων Σιναϊτικῶν Μετοχίῶν τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης διεδόθη καὶ ἡ ἰδιαίτερα περιγραφή τοῦ Σινᾶ Ὁρους (1710, 1753, 1776 καὶ 1817) ὁριστικῶς πανταχοῦ καὶ παρὰ πάντων ἐορτάζεται τῇ 25ῃ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ ἱστορικὸν τῆς διαφορᾶς. Ἀλλ' ἡ διαφωνία μένει.

Τίς ἡ αἰτία ταύτης;

Ἐὰν ἡ μεταξὺ τῶν μηνολογίων διαφωνία ᾗ το αὕτη μόνη, ἡ ἀφορῶσα δὴλα δὴ τὴν ἐορτὴν τῆς ἀγ. Αἰκατερίνης, τὸ ζήτημα θὰ εἶχε σπουδαιότητά τινα. Ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους διαφοραὶ ἀπαντῶσι τοσαῦται, ὥστε εἰς τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολούμενον οὐδεμίαν προξενοῦσιν ἐντύπωσιν. Ὁ ἀείμνηστος Νικοδημος Ἀγιορίτης, ὁ Συναξαριστής, ἐν τοῖς βίοις τῶν ἀγίων ἔχει σημειώσει πολλὰς ὁμοίας παρατηρήσεις. Καὶ ὁμως περὶ τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης οὐδεμίαν σημείωσιν ἔχει.

Ποία τέλος πάντων δύναται νὰ δοθῇ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς διαφωνίας.

Κατὰ τὰς πλείστας ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ ὡς γνωστόν, ἐπιτελοῦμεν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ πολλῶν ἀγίων τὴν μνήμην, κατὰ διαφόρους τόπους καὶ χρόνους τελειωθέντων· ἀλλὰ πανηγυρικὴ ἐορτὴ ἐνὸς ἢ δύο τὸ πολὺ γίνεται· οὐδὲ εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἄλλως. Ἐὰν μάλιστα τύχωσι προσόρτια ἢ μεθεόρτια Δεσποτικῶν ἢ Θεομητορικῶν ἐορτῶν τοῦτο γίνεται κατὰ κανόνα. Εἰς τὰς ἀποδόσεις μάλιστα ἄλλαι μὲν τῶν ἐορτῶν μετατίθενται τὴν προηγουμένην ἡμέραν, ἄλλαι δὲ τὴν ἐπομένην, ἄλλαι δὲ τίθενται εἰς τὰ ἀπόδειπνα.

Τὸ μαρτύριον τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης ἀναμφισβητῶς ἔγινε τῇ 25ῃ Νοεμβρίου. Κατὰ τὰ σωζό-

μενα πρακτικὰ τοῦ ἀγίου ἱερομάρτυρος Πέτρου Ἀλεξανδρείας, οὕτινος ἐγένετο «τὸ αἷμα σφραγὶς καὶ τέλος τοῦ διωγμοῦ» κατὰ τὸν ἱστοριογράφον, οὗτος ἔλαβε τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου «πέμπτῃ ἐπὶ εἰκάδᾳ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἄγοντος».

Τὰ τέσσαρα χειρόγραφα τῆς ΙΑ'. ἑκατονταετηρίδος τῶν ἐν Ἱταλίᾳ ἐλληνικῶν μοναστηρίων, περὶ ὧν ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἔχουσι τῇ 25ῃ Νοεμβρίου «μνήμην τοῦ ἀγίου Μερκουρίου, —Κλήμεντος Ρώμης—Πέτρου Ἀλεξανδρείας—καὶ τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης». Ἀλλὰ τεσσάρων ἀγίων ἀκολουθία καὶ Μεθέορτα ἢ Ἀπόδοσις τῶν Εἰσοδίων, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐορτάζωνται συγχρόνως. Διὰ τοῦτο ὅταν συνετάχθησαν αἱ πανηγυρικαὶ Ἀκολουθίαι ἐν μὲν ταῖς μοναῖς τοῦ ἀγίου Ὁρους ἐτήρησαν οἱ ὁμολογῆσαι τῇ 25ῃ τοὺς μεγάλους ἱερομάρτυρας καὶ πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, Κλήμεντος καὶ Πέτρου, καὶ μετέθεσαν τῇ 24ῃ τὴν ἀγ. Αἰκατερίνην μετὰ τοῦ ἀγ. Μερκουρίου. Προσθετόν δὲ ὅτι τὸ μὲν ὄνομα Κλήμης σπανιώτατα ἀπαντᾷ εἰς τὰς πόλεις, καὶ ἴσως μόνον εἰς μοναχοὺς ἀποδίδεται, οἱ δὲ τὸ τοῦ Πέτρου ὄνομα φέροντες ἐορτάζουσι τὸν κορυφαῖον ἀπόστολον βεβαίως· διὸ οὔτε ναοὶ τῶν ἱερομαρτύρων τούτων εὐρίσκονται εἰς τὰς πόλεις, οὔτε ἄνδρες ἐορτάζουσι τούτους· ἐνῶ τοῦναντίον τὸ ὄνομα Αἰκατερίνα εἶναι κοινότατον καὶ σπανιώτατα εὐρίσκεται χωρίον ἐν τῇ ἐλληνικῇ Ἀνατολῇ μὴ ἔχον μικρὸν τοῦλάχιστον παρεκκλήσιον τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης. Ἔνεκα τούτου λοιπὸν ἐτηρήθη τῇ 25ῃ ἡ τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης (μετὰ τοῦ ἀγ. Μερκουρίου) μνήμη, μετετέθησαν δὲ τοῦναντίον αἱ τῶν δύο ἱερομαρτύρων εἰς τὴν 24ην. Εἰς δὲ τὴν ἰδιαίτεράν φυλλάδα τῆς ἀγ. Αἰκατερίνης καὶ εἰς τὸ Τυπικὸν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καταλιμπάνεται ὅλος καὶ ἡ τοῦ ἀγ. Μερκουρίου, ἵνα πανηγυρικώτερον τελεῖται ἡ ἐορτὴ τῆς Παρθενομάρτυρος.

Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ διαφωνία.

Τὰ Τυπικά καὶ τὰ Μηνολόγια οὔτε κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, οὔτε εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὔτε ὑπὸ συνόδου τινὸς συνετάχθησαν. Ἐκάστη μὲν εἶχε καὶ διατηρεῖ τὸ κτητορικὸν αὐτῆς Τυπικόν, μὴ φροντίζουσα τί ἐν ἄλλαις μοναῖς ἢ πόλεσι γίνεται. Τοῦτο οὐδὲν τὸ ἀπρεπὲς περιέχει.

Οὐδὲν ἄτοπον λοιπὸν καὶ ἡ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ρώσων αὕτη διαφορὰ παρουσιάζει.

Σπυρ. Παπαγεωργίος

Η ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Φιλοσοφίᾳ, τῇ στηριζομένῃ, κυρίως εἶπεν, ἐπὶ τοῦ αὐτονόμου καὶ ἀπὸ πάσης αὐθεντίας ἀνεξαρτήτου ἀνθρωπίνου λογικοῦ, γίνεται λόγος περὶ δογμάτων. Ἄμα δηλαδὴ τὸ κύριον φιλοσόφου τινὸς ἐπὶ τοσοῦτον κραταιωθῇ, ὥστε τὰ αὐτῷ ἀρέσκοντα ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν καὶ θιασωτῶν ἀναντίρρητος θεωροῦνται ἀλήθεια ἕνεκα τῆς προσωπικῆς τοῦ διδασκάλου σημασίας καὶ βαρύτητος, ὡς τοῦτο περὶ Πυθαγόρου φημίζεται («Αὐτὸς ἔφα», τότε πᾶν τοῦ Σχολάρχου ἀπόφθεγμα, εἰς οὐσιώδη τινα ἀναφερόμενον διδασκαλίαν, καλεῖται δόγμα. Καὶ αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ τὸ τοῦ φιλοσόφου δόγμα εἶναι τὸ δοκοῖν αὐτῷ ἀληθές, ἀλλ' ἡ τῶν μαθητῶν συνείδησις εὐρίσκει ἐν τῷ τοῦ διδασκάλου δόγματι οὐχὶ ἀτομικὴν τινα αὐτοῦ δόξαν, ἀλλὰ πραγματικὴν ἀλήθειαν, διότι, πεπεισμένοι οὗτοι ὄντες περὶ τῆς πνευματικῆς τοῦ ἀρχηγοῦ ὑπεροχῆς, ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν αὐτοῦ τείνουσιν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ζήτησιν καὶ εὕρεσιν. Δόγματα δὲ ὠρισμένης τινὸς φιλοσοφικῆς αἰρέσεως ὀνομάζονται κατόπιν ἅπασαι αἱ διδασκαλῖαι ἐκεῖναι ἢ αἱ ἀρχαί, ἃς ὡς θεμελιώδεις βάσεις ὁμοθυμαδὸν ἀποδέχονται καὶ ὁμοφώνως ὁμολογοῦσιν οἱ τῆς σχολῆς ἐκείνης ὁπαδοί, καίπερ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον πολλάκις ἀντιδοξοῦντες καὶ διαφωνοῦντες (Cicer. Qu aest. acad. IV, 9. Senec. epist. 95 καὶ M. Αὐρηλίου εἰς ἑαυτόν, 2, 3. «Ταῦτά σοι (τὰ θεωρητικὰ δηλαδὴ τῶν Στωϊκῶν ἀξιώματα) ἀρκεῖτω, αἰεὶ δόγματα ἔστω.») Ἐν θετικωτέρᾳ δὲ ἐννοίᾳ εἶναι ἡ λέξις δόγμα ἐν χρήσει ἐπὶ τῶν πολιτικῶν διατάξεων (decreta, placita) ὡς τῶν αὐθεντικῶν ἐκφράσεων τοῦ θελήματος τῆς ὑπάτης πολιτικῆς ἀρχῆς, ἃς ἔπαν τὸ ὑπήκοον ὀφείλουσι ν' ἀναγνωρίσωσι] καὶ ὑποτασσόμενοι συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας νὰ ρυθμίσωσι καὶ κανονίσωσι τὸν ἐν τῇ πολιτείᾳ βίον. Οὕτως ἐν τῇ Π. Διαθήκῃ, ἐν τῇ βίβλῳ Δανιὴλ β' 13. «Τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνος, καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθε καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο», αὐτόθι γ' 10. πρβ. καὶ Ἰεζεκ. κ' 26. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, Πράξ. ιζ' 7. «καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσουσι» κτλ. Λουκ. β' 1 «ἐγένετο δὲ ἐν

ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου.» Ἐν θετικωτάτῃ δὲ ἐννοίᾳ εὕρηται ἡ λέξις πρὸς δήλωσιν τοῦ περιεχομένου τῆς θρησκευτικῆς πίστεως καὶ τῶν θρησκευτικῶν νόμων, καθόσον ἡ τε θρησκευτικὴ πίστις καὶ οἱ κατ' αὐτὴν νόμοι, ὡς στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ἀπόλυτον ἔχουσι τὸ κύριον, χωρὶς νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ἀπόλυτον τοῦτο κύριον πρόσκαιρον ἢ αἰώνιον. Οὕτω καλοῦνται ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ δόγματα οἱ τῆς μωσαϊκῆς θρησκείας θεσμοί, Ἐφεσ. β'. 15. «τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας.» Κολοσσ. β'. 14. «ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν.» Οὕτω καλοῦνται καὶ τὰ θεσπίσματα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀποστολικῆς συνόδου, Πράξ. ις'. 4. «Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουσαν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις.» πρβ. αὐτόθι, ις'. 20. ις'. 28. Ἐν ᾧ κατὰ ταῦτα ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἡ λέξις δόγμα δὲν λέγεται περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἥτις πάντοτε ὀνομάζεται εὐαγγέλιον, κήρυγμα, λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὸ μὲν περὶ τῶν διατάξεων ἢ ὅρων, οἵτινες ἐπὶ τῇ βάσει τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καὶ συμφώνως πρὸς αὐτὴν ἐγένοντο, τὸ δὲ περὶ τῶν θεσμῶν τῆς μωσαϊκῆς θρησκείας, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦναντίον εἶναι ἡ λέξις δόγμα ἐν χρήσει καὶ ἐπὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, ὡς τοῦ αἰωνίου καὶ ἀπολύτως ἰσχύοντος κανόνος τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πίστεως. Καὶ δὴ πρῶτον λέγεται ἡ λέξις περὶ τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας καθόλου (πρβ. Ἰγνατ. πρὸς Μαγνησ. 13, «σπουδάσατε βεβαιωθῆναι ἐν τοῖς δόγμασι τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.» Ἀποστολ. διαταγ. β'. 32. γ'. 5. Ὡριγ. κατὰ Κέλσ. γ'. 39. Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστ. ζ'. 39 καὶ ἄλλαχού), εἶτα δὲ περὶ τῶν θεωρητικῶν ἀληθειῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἡθικὸν μέρος. Οὕτω Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων τὸ μὲν εἰς τὴν πίστιν ἀναφερόμενον ἀποκαλεῖ δόγμα, τὸ δὲ εἰς τὴν ἡθικὴν ἐνέργειαν πράξιν· «ὁ τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δύο τούτων συνέστηκε· δογμάτων εὐσεβῶν καὶ πράξεων ἀγαθῶν» (Κατήχ. δ'. 2). Γρηγόριος ὁ Νύσσης λέγει περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, ὅτι διαιρεῖ «εἰς δύο τὴν τῶν χριστιανῶν πολιτείαν, εἰς τε τὸ ἡθικὸν μέρος καὶ εἰς τὴν τῶν

δογμάτων ἀκρίβειαν» (ἐπιστ. 5'). Καὶ ὁ ἐκ Λιρίνου Βικέντιος ἐννοεῖ ὑπὸ τὰ ἀρχαῖα τῆς οὐρανίου φιλοσοφίας δόγματα (*prisca coelestis philosophiae dogmata*) τὰς θεωρητικὰς τῆς πίστεως ἀρχάς. Ἐπὶ ἄλλης δὲ βάσεως στηρίζεται ἡ μεταξὺ δόγματος γινομένη διάκρισις ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ἐν τῷ περὶ ἁγίου Πνεύματος, κεφ. κζ'. «ἄλλο γὰρ δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὸ μὲν γὰρ σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται»· ὁ Πατὴρ οὗτος ὑπὸ τὰ δόγματα ἐννοεῖ οὐχὶ τὰς θεωρητικὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀληθείας, ἀλλὰ τὰς μυστηριώδεις τῆς Ἐκκλησίας τελετουργικὰς παραδόσεις, ὧν ἡ σημασία τοῖς μὴ μεμνημένοις δὲν ἐδημοσιεύετο, ἀλλ' ὡς ἐσωτερικὴ τις διδασκαλία μόνοις τοῖς πιστοῖς παρεδίδото, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δημοσίᾳ κηρυττομένας χριστιανικὰς ἀληθείας, αἵτινες ἀπετέλουν οἶονεὶ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἐκκλησίας διδασκαλίαν.

Ἄλλ' οἱ τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι, ὡς λ. χ. ὁ ἱερός Χρυσόστομος ἐν τῇ ὁμίλ. 5'. εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησίους καὶ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ (πρβ. Suicer. Thes. eccles. ὑπὸ τὴν λέξιν δόγμα), ποιοῦνται λόγον, πρὸς τοὺς δόγμασι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ περὶ δογμάτων τῆς Ἐκκλησίας (τὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα). Πῶς ἔρα γε δεῖ νοεῖν τὰ τῆς Ἐκκλησίας δόγματα καὶ τὸ δογματίζειν τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας; Ἡ τοιαύτη τῆς Ἐκκλησίας ἐνέργεια καὶ ὁ τῆς ἐνεργείας ταύτης χαρακτήρ ὁρίστεός κατὰ τὸν αὐτὸν ἀπαράλλακτον τρόπον, καθ' ὃν καὶ τὰ δόγματα κρίνειν τῶν Ἀποστόλων ἐν Πράξ. ις'. 4. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ «δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ Πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις» εἶναι τὰ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ Πρεσβυτέρων ἐν τῇ ἐν Ἱεροσολύμοις συνόδῳ ἐγκεικλιμένα θεσπίσματα περὶ τοῦ υποχρεωτικοῦ ἢ μὴ υποχρεωτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τοὺς ἐξ ἐθνῶν πιστούς. Καὶ ἡ συνάφεια τῆς ὅλης διηγήσεως καὶ τὸ ποῖον τῆς ὅλης υποθέσεως, περὶ ἧς προὔκειτο ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, ἐναργῶς δεικνύουσιν ἡμῖν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐνταῦθα ζήτημα ἀρχῆς, ἀλλὰ ἐφαρμογῆς τῆς ἀρχῆς. Ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ δὲν προϋτίθεντο οἱ Ἀπόστολοι νὰ κηρύξωσι τὴν μεγάλην ἐξ ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον θεῖον εἶναι δύναμις εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, ἰουδαίῳ τε καὶ ἐθνικῷ, ἀλλὰ, προϋποτιθεμένης τῆς ἀληθείας ταύτης καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς, νὰ ὀρίσωσι τὴν πρα-

κτικὴν σχέσιν τῶν ἐξ ἐθνῶν χριστιανῶν πρὸς τὸν Μωσαϊσμόν. Αἱ διατάξεις λοιπὸν τῆς συνόδου ταύτης καλοῦνται δόγματα οὐχὶ ὡς ἀμέσως προερχόμεναι ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως θείας αὐθεντίας, ἥτις ἀόρατος οὕτως ὁρατῶς ἐνήργει διὰ τῶν ὀργάνων τῆς ἀποκαλύψεως, ἀλλὰ τῆς διδασκούσης ἐκκλησιαστικῆς αὐθεντίας, δὲν εἶναι δηλαδὴ νέα ἀποκάλυψις, ἀλλὰ ὁρισμὸς τῆς πίστεως ἐναντίον τῆς πλάνης, ἥτις τὴν περιτομὴν τῷ ἔθει Μωϋσέως ἀπαραίτητον ἐθεώρει ὅρον τῆς σωτηρίας (Πράξ. ις'. 1) καὶ οὕτω ὑπεβίβαζε τὴν τοῦ Εὐαγγελίου σημασίαν, ὅπερ εἶναι ἡ μόνη τῆς σωτηρίας ἀρχή. Ὅτι οἱ Ἀπόστολοι κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ζητήματος τούτου ἐνήργουν οὐχὶ ὡς Ἀπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ εἰδικῇ τῆς ὀνομασίας ταύτης σημασίᾳ, καθ' ἣν θεωροῦνται καὶ εἶναι θεόπνευστοι τῆς χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως κήρυκες καὶ ὁρατὰ αὐτῆς ὄργανα, ἀλλ' ὡς ποιμένες καὶ διδάσκαλοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, συνάγεται καὶ ἐντεῦθεν, ὅτι τὰ τῆς συνόδου ἐκείνης θεσπίσματα ἐκδίδονται οὐχὶ μόνον ἐν ὀνόματι τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ καὶ τῶν συμπαραόντων Πρεσβυτέρων. Εἶναι δὲ μεγάλης καὶ λεπτεπιλέπτου προσοχῆς ἄξιον, πῶς οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι προβαίνουν κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦτον τῆς πίστεως. Κατ' ἀρχὰς ὁ Πέτρος ἀναφέρει τὴν γενομένην αὐτῷ θεῖαν ἀποκάλυψιν (Πράξ. ι'). πρὸς βεβίωσιν, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἤρε τὸ μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ ἐθνῶν μεσότηχον, ὁ Ἰάκωβος ἐπιβεβαίωσεν τοῦτο καὶ διατυποῖ θεσπισμα, ὅπερ ὁμοφώνως ἡ σύνοδος ἐγκρίνει. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται, ὅτι οἱ τῆς Ἐκκλησίας ποιμένες καὶ διδάσκαλοι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς θεοθεν ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας καὶ συμφθὰ ταύτῃ ὀφείλουσι νὰ ὀρίζωσι τὴν πίστιν καὶ τὰ τῆς πίστεως, δὲν διακαιοῦνται δὲ αὐθαίρετως νὰ δημιουργῶσι δόγματα, ὡς πράττει ἡ ἐν Ρώμῃ Πυθία καὶ ἡ περὶ αὐτὴν ἰησοῦτικὴ σπεῖρα, ἀλλὰ καθήκον ἔχουσι νὰ υποτάσσονται εὐλαβῶς τῇ αὐθεντίᾳ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, νὰ τηρῶσι τὰ θεοθεν δεδομένα, ἔχοντες τὴν συνείδησιν, ὅτι αὐτοὶ ὡς τῆς Ἐκκλησίας ποιμένες καὶ διδάσκαλοι εἶναι μόνον ὑπηρετὰι τοῦ θεοῦ λόγου, ἀλλ' ἅμα συνειδότες καὶ τοῦτο, ὅτι αὐθεντικὸν περιέβληνται κύρος ἀπέναντι τῆς ποιμαινομένης καὶ διδασκομένης ἐκκλησίας καὶ ὅτι ἡ ἐσωτερικὴ αἰτία τῆς αὐθεντίας ταύτης εἶναι ἡ ἐπιστασία καὶ ὁδηγία τοῦ Θεοῦ Πνεύματος, τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μένοντος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Σωτῆρος, διὸ καὶ ὁ

τῆς πίστεως ὁρίσμός ἐν τῇ ἀποστολικῇ ἐκείνῃ συνόδῳ ἐκδίδεται ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον. «Ἐδοξε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν» (Πράξ. ιε'. 28).

(Ἀκολουθεῖ)

Φ. Η. Παπαδόπουλος

Ο ΣΕΒΑΣΜ. ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

ΚΑΙ Αἶ ΚΑΤ' Αὐτοῦ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΙ

Ὁ Ἱερός Σύναεσμος θεωρεῖ καθήκον νὰ παράσχω τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ λεπτομερεῖ ἀφήγησιν περὶ τοῦ ἐγερθέντος ἐκκλησιαστικοῦ σκανδάλου ἕνεκα τῆς ἀντικανονικῆς καὶ ἐκνόμου πολιτείας τοῦ Σεβασμ. Λαρίσης. Ὁ Ἐπίσκοπος οὗτος ἀπὸ ἐτῶν ἤδη παρέβαινε σαφεῖς καὶ ῥητὰς διατάξεις τῶν Ἱ. Κανόνων καὶ τῶν κειμένων Νόμων. Ἦδη τῷ 1902 κατηγγέθη τῇ Ἱ. Συνόδῳ, ὅτι ἐχειροτόνησεν εἰς ἱερέα τὸν εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν Ἡλείας ἀνήκοντα Διονύσιον Γεωργακόπουλον ἄνευ προηγουμένης ἐξετάσεως τῶν κατ' αὐτόν, χωρὶς δὴ καὶ νὰ ζητήσῃ κατὰ τὰς ἰσχυρούσας διατάξεις τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν περὶ τῆς διαγωγῆς, τῆς ἡλικίας, τῆς ἐκπληρώσεως τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ υποχρεώσεων καὶ τὸ χεῖριστον ἐχειροτόνησεν ἄνθρωπον, ὅστις πρὸ τῆς χειροτονίας, λαϊκὸς ὢν, περιβληθεὶς τὸ ἱερατικὸν ἔνδυμα ἐτέλει λειτουργίας! ἐν Ἡλείᾳ, ἐφ' ᾧ καὶ κατεδικάσθη δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Ἡλείᾳ Πλημμελειοδικείου εἰς τρίμηνον φυλάκισιν. Ἐτύγχανε δὲ οὗτος καθ' ὃν χρόνον ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Λαρίσης ὀφειλέτης τοῦ δημοσίου ἐκ ποινικῶν ἐξόδων. Καὶ ἐπεισθὴ μὲν ἡ Ἱ. Σύνοδος τότε περὶ τῆς βασιμότητος τῆς κατηγορίας ταύτης ἐκ τῆς γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως αὐτῆς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐγγράφου τοῦ κατηγορουμένου ἐπισκόπου ἀπολογίας, εἰς ἣν ὑπέβαλεν αὐτὸν ὁ ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλεὶς εἰς Λάρισαν Συνοδικὸς ἑξάρχος Σεβασμ. Ἐπίσκοπος Θεσσαλιώτιδος, ἀλλ' ἐνδοῦσα εἰς τὰς παρακλήσεις τοῦ Λαρίσης ἠρκέσθη κατ' ἄκραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιείκειαν νὰ ἐπιτιμῇ αὐτὸν αὐστηρῶς νὰ καταστήσῃ δὲ αὐτὸν προσεκτικὸν ἐν τῷ μέλλοντι εἰς παρομοίας περιπτώσεις. Δυστυχῶς ὁ Λαρίσης δὲν ἐσφρονίσθη. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1907 ὑπεβλήθη τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ μήνυσις κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τινος λοχαγοῦ τοῦ Πεζικοῦ, καταγγέλλοντος αὐτὸν

ἐπὶ τελέσει χειροτονιῶν παρὰ τὰς κανονικὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ Συνοδικὰς διατάξεις. Ἡ Σύνοδος πρὸ πάσης ἐνεργείας ἐπὶ τῆς μηνύσεως ταύτης προσεκάλεσε τὸν Λαρίσης νὰ ὑποβάλῃ πῖνακα τῶν γενομένων ὑπ' αὐτοῦ χειροτονιῶν ἀπὸ τοῦ 1903, ἀφ' οὗ χρόνου οὔτε τὰς γενομένας ὑπ' αὐτοῦ χειροτονίας, οὔτε τὰς ἀποβιώσεις τῶν ἱερέων τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ εἶχε τῇ Συνόδῳ, ὡς ὀφείλει, ἀνακοινώσαι. Ὁ ὑποβληθεὶς τῇ Συνόδῳ πῖναξ ὑπὸ τοῦ Λαρίσης ἦτο ἀτελής καὶ πλημμελής, μὴ περιέχων τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα τῶν χειροτονηθέντων, ἐδήλου δὲ ἐν αὐτῷ ἀπεριφράστως ὁ Λαρίσης, ὅτι ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι ἱερεῖς ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ αὐτοῦ, «οἵτινες θεωρητέοι ὡς κλητικοὶ πληθυσμοὶ!! τοῦ ἐνοριακοῦ αὐτοῦ πῖνακος». Τὸν Μάρτιον τοῦ 1908 ὑπεβλήθη τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ τότε ἱεροκέρυκος Λαρίσης ὀνοματικὸς κατάλογος 38 ἱερέων, χειροτονηθέντων ἐπὶ χρήμασιν ὑπὸ τοῦ Λαρίσης ἀπὸ τοῦ 1902. Ἡ Σύνοδος τότε ἀπεφάσισε πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν καταγγελλομένων, τῶν ἄλλως τε καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐκθέσεως καὶ πῖνακος τοῦ Λαρίσης ἡκιστα ἀναιρουμένων, νὰ ἀποστείλῃ Ἐξάρχον εἰς Λάρισαν τὸν τότε Συνοδικὸν Σύνοδρον Σεβασμ. Ἐπίσκοπον Μεσσηνίας. Ὁ Λαρίσης πληροφορηθεὶς τοῦτο ἐξύβρισε τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ Ἀρχήν, τὴν Σύνοδον, ἀποκαλέσας τὴν Συνοδικὴν ἀπόφασιν πρᾶξι-κόπημα χαλκευθὲν καὶ βυρσοδομηθὲν κατ' αὐτοῦ. Ὁ Μεσσηνίας διετάχθη τότε νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις κατὰ τοῦ Λαρίσης καὶ ἐπὶ ἐξυβρίσει ὑπ' αὐτοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐκτοτε ὁ Λαρίσης περιφρονήσας τὴν Σύνοδον διέκοψε πᾶσαν ἀλληλογραφίαν μετ' αὐτῆς, περὶ οὐδεμιᾶς ὑποθέσεως τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ πρὸς αὐτὴν ἀναφερόμενος, τηρῶν δὲ ἀκατανόητον σιγὴν καὶ εἰς ῥητὰς διατάξεις τῆς Ἱ. Συνόδου. Οὕτω διετάχθη τῷ 1908 νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακρίσεις κατὰ τινος ἱερέως τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ἐπανειλημμένως καταγγελλέντος διὰ παραπτώματα, ἐπάγοντα κατὰ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καθάρσεις, ὑποβλήν δὲ τὰς ἀνακρίσεις εἰς τὴν Σύνοδον. Ἀλλ' ὁ Λαρίσης ἐσιώπησεν. Ταῦτα καὶ ἄλλα ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Σύνοδος, κατιδοῦσα δὲ ὅτι διὰ τῆς ἐπιείκειας καὶ μακροθυμίας ἐπὶ μᾶλλον ἀπεθρασύνετο οὗτος, διέταξε τὸν ἄχρι τοῦδε ἕνεκα ὑποθέσεων τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἀναβαλόντα τὴν ἐκτέλεσιν τῆς Συνοδικῆς ἐντολῆς Σεβασμιώτατον Μεσσηνίας νὰ μεταβῇ εἰς Λάρισαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων κατὰ

τοῦ κατηγορουμένου Ἐπισκόπου. Ἐπραξε δὴλον ὅτι ἡ Σύνοδος ὅπερ ἐπέβαλεν αὐτῇ τὸ καθήκον, διότι ἡ Σύνοδος, ὡς γνωστόν, εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἐν τῷ Βασιλείῳ Κράτει Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἔχουσα ὑπὸ τε τῶν θείων Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους τὴν ὑπερτάτην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὧν τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ ἐπὶ τῶν Ἐπισκόπων, οἵτινες περὶ πάσης πράξεως αὐτῶν, ἀντικειμένης εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν γένει εἰς ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα αὐτῶν, ὑπόκεινται εἰς εὐθύνην καὶ δίδουσι λόγον ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἐξ ἄλλου δὲ ἀναμφισβήτητον τυγχάνει, ὅτι ἡ κατάπτωσις τοῦ γοήτρου τῆς ἱεραρχίας ἥκιστα ἐποικοδομητικῶς ἐπιδρᾷ εἰς τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ ἐπακολουθήματα οὐχὶ εὐάρεστα τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχει. Διὰ ταῦτα ἡ Σύνοδος οὐ μόνον τὸν Σεβασμιώτατον Μεσσηνίας πρὸς τὸν μνημονευθέντα σκοπὸν εἰς Λάρισσαν ἀπέστειλεν, ἀλλὰ καὶ ἕτερον Ἐπίσκοπον τὸν Συνοδικὸν Σύνοδρον Σεβασμιώτατον Σύρου καὶ Τήνου πρὸ ὀλίγου εἰς Λαμίαν ἐξαρχικῶς ἔστειλε πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν κατὰ τοῦ ἐκεῖ Ἐπισκόπου διατυπουμένων παραπόνων. Ὁ Μεσσηνίας συνωδᾷ τῇ Συνοδικῇ ἐντολῇ μεταβὰς εἰς Λάρισσαν ἐπελήφθη τῶν κατὰ τοῦ κατηγορουμένου Ἐπισκόπου ἀνακρίσεων, ἀποφυγὼν διὰ τὸ ἀμερόληπτον αὐτῶν πᾶσαν μετὰ τοῦ Λαρίσης ἐπικοινωνίαν. Ἀλλ' ὁ Λαρίσης τὸν ἐκπροσωποῦντα τὴν ἀνωτάτην Ἐκκλησιαστικὴν Ἀρχήν, τὴν Σύνοδον, Σεβασμιώτατον Μεσσηνίας διέταξε διὰ πρωτοφανοῦς ἐγγράφου νὰ ἐμφανισθῇ ἐντὸς 24 ὥρῶν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἄλλως νὰ ἐγκαταλίπη τὴν Ἐπισκοπὴν αὐτοῦ. Εἰ καὶ παρεκλήθη ὑπὸ τοῦ Σεβασμιώτατου ἀνακριτοῦ διὰ τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη γραμματέως ἐν ταῖς ἀνακρίσεσιν, ἵνα ὀρίσῃ ὥραν κατάλληλον, ὅπως μεταβῇ παρ' αὐτῷ καὶ ὑποβάλῃ αὐτὸν εἰς ἐγγράφον ἀπολογίαν συμφώνως πρὸς τὰ διατεταγμένα, ὁ Λαρίσης οὐ μόνον διαρρήδην ἠρνήθη νὰ δεχθῇ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὕβρεις κατὰ τοῦ πανιερωτάτου τῆς Ἱ. Συνόδου Προέδρου ἐξετράπη. Ἡ Σύνοδος πληροφορηθεῖσα, ὅτι ὁ Λαρίσης σπουδαῖα προσκόμματα παρενέβαλλεν εἰς τὴν ἀνάκρισιν, πρὸς τακτικὴν καὶ ἀμερόληπτον αὐτῆς διεξαγωγὴν διέταξεν αὐτόν, ἵνα ἔλθῃ ἐνταῦθα. Ἀπειθήσας δὲ ὁ Λαρίσης εἰς τὴν διαταγὴν τῆς Ἱ. Συνό-

δου προσεκλήθη, ἵνα ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῆς, τῇ 13 παρελθόντος μηνός, ὅπως ἀπολογηθῇ. Ἀλλ' ὅμως οὐ μόνον δὲν συνεμορφώθη πρὸς τὰς διαταγὰς αὐτῆς ταύτας, ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκτὸς νόμων καὶ κανόνων θέσας προέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς γνωστῆς ἐνυπογράφου λιβελλογραφίας κατὰ τοῦ σεπτοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἱεραρχίας καθόλου, πρὸς ἀποδείξιν δὲ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐξ ἐμπαθείας δῆθεν ἐνεργηθείσης ἀνακρίσεως παρέδωκεν εἰς τὴν δημοσίωσιν τὸ ὑπ' ἀριθ. 178 ἀπὸ 6 Μαΐου 1908 πρὸς τὴν Σύνοδον ἐγγράφον αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐπὶ λέξει γράφει· «Ὁ ἅγιος Θεσσαλιώτιδος κ. Εὐθύμιος, διερχόμενος ἐκ Βόλου τῇ 1 Ἀπριλίου διὰ τὴν ἑδρὰν τῆς ἐπισκοπῆς του, εἶπεν εἰς τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφόν Ἀγίον Δημητριάδου κ. Γερμανὸν ὅτι ἡ ἀθώωσις τοῦ Συμεὼν Μιτατάκη ὑπὸ τῆς Ἱ. Συνόδου ἐγένετο ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει αὐτοῦ, ὅτι θέλει υποβάλλει μῆνυσιν ἐναντίον μου, ὅτι αὕτη ὑπεβλήθη κτλ». Ἀλλὰ ὁ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τούτῳ τοῦ Λαρίσης ἀναφερόμενος Σεβασμιώτατος Θεσσαλιώτιδος ἔσπευσε νὰ διαψεύσῃ δι' ἐνυπογράφου αὐτοῦ ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 18 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἐφημερίδος «Ἀστραπῆς» δημοσιευθείσης δηλώσεως, ἐχούσης οὕτω· «Μετ' ἐκπλήξεως ἀνέγκων ἐν τῷ χθεσινῷ φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος ὑμῶν, ὅτι ὁ ὑποφαινόμενος εἶπον δῆθεν διερχόμενος τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1908 διὰ Βόλου εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Δημητριάδου, ὅτι ἡ ἀθώωσις τοῦ Συμεὼν Μιτατάκη ὑπὸ τῆς Συνόδου ἐγένετο ἐπὶ τῇ ὑποσχέσει αὐτοῦ, ὅτι θέλει υποβάλλει μῆνυσιν κατὰ τοῦ Λαρίσης κτλ. Ταῦτα εἶναι ἀνυπόστατα καὶ ψευδῆ. Τὸ μόνον, ὅπερ εἶπον εἰς τὸν Δημητριάδου εἶναι ὅτι ἀποστέλλεται εἰς Λάρισσαν Συνοδικὸς Ἐξαρχος ὁ Σεβασμ. Μεσσηνίας πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων κατὰ τοῦ Λαρίσης κτλ. Αἴσθησιν δέ μοι ἐνεποίησεν, ὅτι ἐν τῷ δημοσιευθέντι ἐν τῇ χθεσινῇ «Ἀστραπῇ» ὑπ' ἀριθ. 178 ἀπὸ 6 Μαΐου 1908 ἐγγράφῳ πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον τοῦ Σ. Ἐπισκόπου Λαρίσης ἀναφέρεται ὅτι αὕτη (ἡ μῆνυσις κατὰ τοῦ Λαρίσης) ὑπεβλήθη συνταχθεῖσα ἐν αὐτῷ τῷ Μητροπολιτικῷ Γραφεῖῳ», ἐν ᾧ ἐν τῷ παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ ἀποκειμένῳ ἐγγράφῳ τούτῳ τοῦ Λαρίσης ἐλλείπει παντελῶς ἡ φράσις αὕτη».

Τὴν αὐτὴν δὲ ὀλισθηρὰν ὁδὸν ἀκολουθῶν ὁ Λαρίσης ἀνευ τῆς ἀπαιτουμένης ἀδείας τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργείου μετέβη εἰς Βόλον τῇ

14η παρελθόντος μηνός. Ὁ δὲ Ἐπίσκοπος Δημητριάδος, εἰ καὶ καλῶς ἐγνώριζεν, ὅτι ὑπὸ βαρυτάτης κατηγορίας διετέλει οὗτος, σκαλιότατα δὲ εἶχεν ἐξυβρίσει οὗτος τὴν Σύνοδον καὶ εἶχεν ἀναφανδὸν κατ' αὐτῆς τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας ἀναπετάσει, μετὰ πολλῆς ἐπιδεικτικότητος ἐδεξιώσατο αὐτόν. Τὴν δὲ 16 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἀνεγράφη ἐν τῷ ἡμερησίῳ τύπῳ ὅτι ἀμφοτέροι οἱ Ἐπίσκοποι Λαρίσης καὶ Δημητριάδος συλλειτουργήσαντες ἐν τῷ ἐν Βόλῳ Ἱερῷ ναῷ τῆς Ἀναλήψεως δὲν ἐμνημόνευσαν, ὡς ὤφειλον, τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον. Τὴν βραχυμότητα τῆς ἀποδοθείσης αὐτοῖς κατηγορίας ταύτης οὐ μόνον ἐπερρώνουν τὰ προλαβόντα δυσάρεστα γεγονότα καὶ τὸ ὅτι οὐδέτερος τούτων ἔσπευσεν, ἵνα διαψεύσῃ αὐτὴν πρὸς τὴν Σύνοδον, ἀλλὰ πιθανωτέραν καθίστων αὐτὴν τὰ ἐπακολουθήσαντα. Διότι ὁ Δημητριάδος ἐπιλανθάνομενος τοῦ ὀφειλόμενου σεβασμοῦ καὶ τῆς εὐπειθείας πρὸς τὴν προϋσταμένην αὐτοῦ ἐκκλησιαστ. Ἀρχὴν ἐν συνεντεύξει αὐτοῦ δημοσιεύσῃ τῇ 20 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἐν τῇ ἐφημερίδι Πανθεσσαλικῇ ἀπροκαλύπτως κατέκρινε τὴν Σύνοδον ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ Συνοδικῷ Ἐξάρχου εἰς Λάρισαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων κατὰ τοῦ Λαρίσης, οὕτως ὑπερημύνετο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἱ. Σύνοδος διὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν αὐτῇ ἄνω κατηγορίαν ἠρνήθη, ἵνα ἐγκρίνῃ τὴν αἰτηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ἄδειαν, ὅπως ἔλθῃ ἐνταῦθα, μέχρις ἐξακριβώσεως τῆς ἀληθείας, γίνεται ἐν τῇ αὐτῇ συνεντεύξει λόγος περὶ δῆθεν ἐκδικητικῶν διωγμῶν παρὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Λαρίσης! Ὁ δὲ ἕτερος, ὁ Λαρίσης, ἐν συνεντεύξεσιν αὐτοῦ δημοσιεύσεσιν ἐν τῇ ἐφημερίδι «Κῆρυξ» τοῦ Βόλου καὶ ἐν Ἀθηναϊκαῖς ἐφημερίσιν ὠμίλησε περὶ τῆς Ἱ. Συνόδου ὡς ἐξυπηρετούσης δῆθεν ξένους ἐπιβούλους καὶ ἐπικινδύνους τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πατρίδι σκοπούς, ἀνευλαβῶς ἐξεφράσθη κατὰ τῆς Β.σ. Οἰκογενείας, ὠμίλησε περὶ δῆθεν προσβλητικῶν λόγων ἐνός τῶν Βασιλικῶν Πριγκήπων πρὸς τοὺς Συνοδικούς τοὺς ἀποτελέσαντας τὴν Σύνοδον τοῦ 1900 καὶ 1901, ἐλάλησε περὶ Συνοδικῷ ἐγγράφῳ, ἐν ᾧ ἐξετίθεντο μετὰ παραπόνου πρὸς τὸν Βασιλέα τὰ λεχθέντα, εἰ καὶ οὐδέποτε ἐξήλθε τῆς Συνόδου τοιοῦτον ἐγγράφον, ἐξύμνησε δὲ παρασχεθείσας τῷ ἔθνει καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐεργεσίας ὑπ' αὐτοῦ ὡς Ἐπισκόπου Ἱερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους καὶ Πλαταμῶνος, καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν παρὰ τὰς βαρυ-

τάτας κατ' αὐτοῦ κατηγορίας ὡς ἐνδεδειγμένον πρὸς ἀνθρώποις τῶν κακῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κειμένων!

Ἡ Σύνοδος καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἀκολουθήσασα ἀπαρεκκλίτως τὴν ὑπὸ τῶν σεπτῶν τῆς Ἐκκλ. Κανόνων καὶ τῶν Νόμων ὑποδεικνυομένην πορείαν ἀπέστειλε τὸν Σ. Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος εἰς Βόλον καὶ Λάρισαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων ἐπὶ τῆς ἀποδοθείσης ἀμφοτέροις τοῖς Σ. Ἐπισκόποις Λαρίσης καὶ Δημητριάδος κατηγορίας, ὅτι συλλειτουργήσαντες ἐν Βόλῳ δὲν ἐμνημόνευσαν τὴν Α. Μ. τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἅμα δὲ πρὸς ἐνέργειαν ἀνακρίσεων κατὰ τοῦ Λαρίσης ἐπὶ ἐξυβρίσει ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πανιερωτάτου Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τῆς Ἱεραρχίας καθολοῦ, προσεκάλεσε δὲ τὸν Λαρίσης δι' ἐγγράφου ἀπὸ 20 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἀποσταλέντος διὰ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν ἐν Λαρίσῃ Ἐφετῶν, ἵνα ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῆς τῇ 2 Δεκεμβρίου ἐ. ἔ. ὅπως δικασθῇ ὡς κατηγορούμενος 1) ἐπὶ τελέσει χειροτονιῶν παρὰ τὰς κανονικὰς Ἐκκλησιαστικὰς καὶ Συνοδικὰς διατάξεις, 2) ἐπὶ ἐξυβρίσει ὑπ' αὐτοῦ τῆς Ἱ. Συνόδου τῇ 1908 καὶ 3) ἐπὶ ἀπειθείᾳ ἐπιδειχθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ διὰ τηλεγραφήματος αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Λαρίσης ἀπέστειλε πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐγγράφον ἀπὸ 21 Νοεμβρίου ἐ. ἔ. ἐν ᾧ παρίσταται παραπονούμενος, ὅτι ἀδίκως ἡγέρθη θόρυβος περὶ αὐτὸν καὶ ἐχαρκτηρίσθη ἀντάρτης τῆς Ἐκκλησίας καὶ στασιαστῆς ἐπικινδύνος. Ὡς ὑπαίτιον δὲ τοῦ προκληθέντος θορύβου ὑπαινίσσεται αὐτὴν τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἐν ᾧ τυγχάνει πασίγνωστον, ὅτι αὐτὸς ἐξεπιτηδες ἐδημιούργησε τὸν θόρυβον τοῦτον διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν πρωτοφανῶν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας ἐνυπογράφων λιβελλῶν καὶ συνεντεύξεων, ἵνα ἐν τοῖς καιροῖς τούτοις διεγείρῃ τὴν κοινὴν γνώμην πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἐπικειμένης κατ' αὐτοῦ αὐστηρᾶς τιμωρίας. Ἐπραξε δὲ ταῦτα ἅμα τῇ εἰς Λάρισαν μεταβάσει τοῦ Συνοδικῷ Ἐξάρχου, ὅστις χάριν τοῦ γοήτρου αὐτοῦ ἐν παντελεῖ τοῦ κοινοῦ ἀγνοίας ἐπελήφθη τῶν κατ' αὐτοῦ ἀνακρίσεων. Ὅ,τι δὲ περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ τύπῳ ἐγράφη ἐγένετο πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν μυθολογημάτων αὐτοῦ, οὐδὲν δὲ ἀπολύτως ἤθελε γραφῇ ἂν δὲν εἶχεν ἐγείρῃ ὁ κατηγορούμενος Ἐπίσκοπος τὸν γνωστὸν θόρυβον. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ ἐγγράφῳ αὐτοῦ τούτῳ μεταχειρίζεται γράφων πρὸς τὴν ἀνω-

τάτην Ἐκκλησιαστικήν. Ἀρχὴν γλώσσαυ αὐθάδη καὶ ἀνευλαβῇ, παμφηφεί ἡ Σύνοδος ἀπέριψεν αὐτὸ, ἔκρινε δέ, ἵνα ἐπιστρέψασα πρὸς τὸν ὑπόδικον Ἐπίσκοπον τοῦτο ἐπιτιμήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῷ ἀνοικεῖν καὶ ἀνευλαβῇ ὕφει, ᾧ ἐν τῷ ἐγγράφῳ αὐτοῦ τούτῳ χρῆται. Ἄν δὲ ἡ συνείδησις τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος μετ' ἀγανακτήσεως κατὰ τῶν ἀποτολμηθέντων ἐξηγέρθη, ὁ δὲ ἡμερήσιος τύπος δεόντως ἐχαρακτήρισε τὰ ἀντικρὺ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι καὶ τοῖς κειμένοις Νόμοις ἀντικείμενα ταῦτα, πρόδηλον εἶναι, ὅτι οἱ Σεβασμ. Ἱεράρχαι τοῦ θεοφρουρήτου Βασιλείου δὲν ἦτο δυνατόν ὡς ἀπλοῖ θεαταὶ νὰ παρακολουθήσωσι τὰ γινόμενα. Διὸ οὐκ ὀλίγοι τούτων ἔσπευσαν ἵνα ἐκφράσωσι μὲν τὴν ἐγκάρδιον αὐτῶν θλίψιν ἐπὶ τοῖς γενομένοις ἐν τε Λαρίσῃ καὶ Βόλῳ ὑπὸ τῶν Σεβασμ. Ἐπισκόπων Λαρίσης καὶ Δημητριάδος ἀντικειμένοις πρὸς τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τὸν ὀφειλόμενον πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον σεβασμὸν καὶ ὑποταγὴν, κατὰ καθῆκον δὲ παρακαλέσωσι τὴν Ἱ. Σύνοδον, ἵνα ἐμμένουσα ἐν τῇ τηρήσει τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου καὶ τῶν Ἱ. Κανόνων ἀναστηλώσῃ τὸ κράτος αὐτῶν καὶ περιφρουρήσῃ τὸ ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς κατὰ πάσης παραβάσεως καὶ διαταράξεως ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι οὕτω πολιτευομένη θά ἔχῃ τὴν ὁμόθυμον ἐπιδοκιμασίαν παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Οἱ μέχρι τοῦδε τοιαύτας δηλώσεις ἀποστείλαντες Σεβασμ. Ἱεράρχαι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: Ὁ Ἀργολίδος Νίκανδρος, ὁ Ἄρτης Γεννάδιος, ὁ Ζακύνθου Διονύσιος, ὁ Εὐρυτανίας Σεραφεῖμ, ὁ Μεσσηνίας Μελέτιος, ὁ Φαναρίου καὶ Θεσσαλιώτιδος Εὐθύμιος, ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Γερμανός, ὁ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας Χρύσανθος, ὁ Μονεμβασίας καὶ Λακεδαιμόνος Γερμανός, ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας Χαρίτων, ὁ Ὑδρας καὶ Σπετσῶν Ἰωάσαφ, ὁ Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Δανιήλ, ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Γαβριήλ, ὁ Θήρας Ἀγαθάγγελος, ὁ Κεφαλληνίας Δαμασκηνός, ὁ Κυθήρων Εὐθύμιος, ὁ Παροναξίας Γρηγόριος.

ΤΟ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΝ ΠΕΡΙ ΕΝΟΡΙΩΝ

Οὐδεμία δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ πολιτεία δὲν πρέπει νὰ θεωρῇ τὴν ἐκκλησίαν ἐχθράν, ἀλλὰ βοηθὸν καὶ συνεργάτην ἄριστον καὶ ἀπαραίτητον πρὸς πραγμάτων τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Πρὸς πραγμάτων τοῦ ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐπιδιωκομένου σκοποῦ εἶνε ἀναγκαῖα, ὡς

γνωστὸν, ἡ συνεργία τῆς ἐκκλησίας, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται ἐν οὐδεμιᾷ πολιτείᾳ νὰ ἐπέλθῃ ἀληθὴς ἀνάπλευσις καὶ ἀνόρθωσις. Τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικοποίησιν τῆς κοινωνίας ἡ ἐκκλησία δύναται μάλιστα νὰ ἐπιφέρῃ, τῶν νόμων καὶ τῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐπιβαλλομένων ποινῶν μὴ ἐπαρκούντων πρὸς ἀληθῆ καὶ ἐσωτερικὴν μεταβολὴν καὶ ἠθικοποίησιν τοῦ ἀτόμου. Ἐνεκα τῆς στενῆς ταύτης σχέσεως μεταξὺ πολιτείας καὶ ἐκκλησίας καὶ τῆς ἐνισχύσεως τῆς πρώτης ὑπὸ τῆς δευτέρας πρὸς πραγμάτων τοῦ ἑαυτῆς σκοποῦ, ἡ πολιτεία, ἡ ὀρθῶς καὶ λογικῶς σκεπτομένη, ὀφείλει νὰ βοηθῇ τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα αὕτη δύναται νὰ ἐπιτελῇ ὡς οἶόν τε κάλλιστα τὸν ἑαυτῆς σκοπὸν. Πράγματι δὲ βλέπομεν ὅτι πανταχοῦ ἡ ὀρθοφρονοῦσα πολιτεία βοηθεῖ τὴν ἐκκλησίαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ὅχι μόνον ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις χώραις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς καθολικαῖς καὶ ταῖς διαμαρτυρομέναις. Δυστυχῶς μόνον παρ' ἡμῖν δὲν κατενόηθη τοῦτο, οὕτω δὲ ἡ ἐλευθερωθεῖσα Ἑλλὰς παρημέλησε τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς, εἰς ἣν ἐχρεώσται κατὰ μέγαν μέρος τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς καὶ τὴν ὑπαρξίν τῆς. Ἐντεῦθεν συμβαίνει ὥστε ἐν ᾧ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ αὕτη ἡ Βουλγαρία, Σερβία καὶ Μαυροβούνιον ἐφρόντισαν περὶ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου αὐτῶν, μόνον ἡ Ἑλλὰς παρημέλησε τὸν κλῆρον αὐτῆς, τὸν κλῆρον ὅστις ἔσωσεν τὴν αὐτοτέλειαν καὶ ἔθνικὴν αὐτῆς συνείδησιν κατὰ τοὺς μακροὺς τῆς δουλείας χρόνους. Ἀπόπειράι τινες τῆς πολιτείας πρὸς βελτίωσιν τοῦ κλήρου, ἡ μισθοδοσία τῶν ἐπισκόπων καὶ ἱεροκλήρων, ἐλάχιστα ὠφέλησαν τὴν ἐκκλησίαν καθόλου. Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ κατωτέρου κλήρου εἶναι ἀναγκαιοτάτη, καθ' ὅσον οὗτος ἔρχεται μάλιστα εἰς καθημερινὴν συνάφειαν πρὸς τοὺς χριστιανούς καὶ δύναται τὰ μάλιστα νὰ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτῶν. Ὁ ἐπίσκοπος, ὡς γνωστὸν, ἐνεργεῖ ἰδίᾳ διὰ τοῦ κατωτέρου κλήρου, τί δύναται ὅμως νὰ πράξῃ ὅταν ὁ ὑπ' αὐτὸν κλῆρος εἶναι ἀμαθὴς καὶ ἀκατάλληλος πρὸς θρησκευτικὴν διαμόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν καρδιῶν τῶν πιστῶν. Ποίαν δὲ σημασίαν δύναται νὰ ἔχῃ τὸ κήρυγμα ὀλίγων ἱεροκλήρων ἄνευ τοῦ τακτικοῦ κήρυγματος τῶν ἐφημερίων; Ἡ φροντίς λοιπὸν πρὸς μισθοδοσίαν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνωτέρου μόνον κλήρου δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀναμόρφωσιν ἐκείνην τῆς ἐκκλησίας, ἣν πάντες ποθοῦμεν, καὶ καταστήσῃ αὐτὴν ἀληθῆ δύναμιν ἀνα-

πτύσσουσιν τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ ἠθικοποιοῦσιν τὰ ἄτομα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβληθῇ φροντίς πρὸς μισθοδοσίαν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου. Λέγομεν δὲ μισθοδοσίαν καὶ ἀνάπτυξιν, καθ' ὅσον ἡ μισθοδοσία δὲν ἀρκεῖ μόνη πρὸς τελειοποίησιν τοῦ κλήρου, ἀλλ' εἶναι ἀναγκαία καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ παιδευομένου ἐν ἐπὶ τοῦτο ἱερατικαῖς σχολαῖς, ἐν αἷς πρὸς τῇ διδασκαλίᾳ θὰ διαθερμαίνεται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ ὁ ζῆλος τῶν μελλόντων κληρικῶν, ἄνευ τοῦ οἴοιτο δὲν δύναται ὁ κληρικός νὰ ἐκπληρώσῃ ὀρθῶς τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα. Ἡ ἐκπαίδευσις λοιπὸν τοῦ κλήρου εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαία, ἡ ἐκπαίδευσις ὅμως ἄνευ μισθοδοσίας δὲν εἶναι δυνατή, διότι οὐδεὶς θὰ θελήσῃ νὰ ἐκπαιδευθῇ, ἵνα μετὰ ταῦτα ζῇ ἐπαίτων.

Πρὸς μισθοδοσίαν καὶ τοῦ κατωτέρου κλήρου ἐπαρκοῦσιν εὐτυχῶς οἱ πόροι τῆς ἐκκλησίας, ἀρκεῖ μόνον νὰ γίνηται εὐσυνείδητος καὶ λελογισμένη χρῆσις αὐτῶν. Ἡ ἐκκλησία ἐπιθυμοῦσα τὴν μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου δὲν ζητεῖ παρὰ τῆς πολιτείας ὕλικὴν βοήθειαν οὐδ' ἐλαχίστην, ἐν ᾧ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ τοιαύτην. Ζητεῖ μόνον ἵνα ἡ πολιτεία ἐξασφαλίσῃ καὶ διὰ νομοθετημάτων προφυλάξῃ τοὺς χρηματικούς πόρους, οὓς ἔχει ἡ ἐκκλησία καὶ οἵτινες δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσι κάλλιστα πρὸς μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου. Οἱ χρηματικοὶ πόροι τῆς ἐκκλησίας εἶναι κυρίως διττοὶ α') οἱ ἐκ τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας καὶ β') οἱ ἐκ τῶν ναῶν. Τοὺς πόρους τούτους ζητεῖ ἡ ἐκκλησία νὰ ἐξασφαλίσῃ καὶ χρησιμοποίησιν πρὸς μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου. Τοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν μονῶν πόρους κατώρθωσε νὰ ἐξασφαλίσῃ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς ιδρύσεως τοῦ ἐκκλ. ταμείου. Τὸ ἐκκλ. ὅμως τοῦτο ταμεῖον ἐπιβαρυνθὲν διὰ πολλῶν δαπανῶν δὲν θὰ κατορθώσῃ τὰ πρῶτα τοῦλάχιστον ἔτη νὰ πληρώσῃ μισθοὺς καὶ εἰς κατωτέρους κληρικούς, οὐδέποτε δ' ἴσως νὰ μισθοδοτήσῃ ὁλόκληρον τὸν κατώτερον κλῆρον τῆς Ἑλλάδος. Εἶνε ἀνάγκη λοιπὸν πρὸς μισθοδοσίαν τοῦ κατωτέρου κλήρου νὰ διαρρυθμισθῶσι καὶ ἐξασφαλισθῶσιν οἱ πόροι τῶν ἱερῶν ναῶν, οἵτινες εἶνε, ὡς γνωστόν, μεγάλοι, δυνάμενοι νὰ ἐπαρκέσωσι ὅχι μόνον πρὸς συντήρησιν τῶν ναῶν καὶ τοῦ κλήρου ἀλλὰ καὶ πρὸς ἄλλους σκοποὺς φιλάνθρωπικούς.

Διὰ τῶν χρημάτων τῶν ἱερῶν ναῶν συντηροῦνται ἐν τῇ δούλῃ Ἑλλάδι ὅχι μόνον οἱ ναοὶ καὶ οἱ κληρικοὶ αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τὰ φιλάνθρωπα κατὰστήματα καὶ αὐτὰ τὰ σχολεῖα, διατί οὐχὶ καὶ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ; Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν ἐπείγουσα νὰ ἐξασφαλισθῶσι τὰ εἰσοδήματα τῶν ἱερῶν ναῶν, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον εἶναι αἶσχος ἐν εὐνομουμένῃ πολιτείᾳ νὰ υποθάληται ἡ ὑπεξαίρεσις ἱερῶν χρημάτων, ὧν ὁ σκοπὸς εἶναι ὄντως ἱερός. Ποῖαι δὲ καταχρήσεις ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἱερῶν ναῶν γίνονται νῦν ὑπὸ τινων, τῶν ὑπὸ τῶν δημάρχων διοριζομένων ἐπιτρόπων, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρῃ τις, καθ' ὅσον τοῖς πᾶσιν εἶναι γνωσταί.

Τὰ ἀνωτέρω ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ ἱερὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Σύνοδος ὑπέβαλλε μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομοσχεδίων καὶ νομοσχέδιον περὶ ἐνοριῶν, ἐνῶ ρυθμίζονται οὕτως τὰ τῶν ἐνοριῶν, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ βεβαιότης ὅτι τὰ εἰσοδήματα τῶν ναῶν εὐσυνειδήτως συναθροιζόμενα θὰ ἐπαρκῶσι πρὸς συντήρησιν τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ μισθοδοσίαν τοῦ κατωτέρου κλήρου. Τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ὑπάρχει ἐλπίς ὅτι θὰ ψηφισθῇ μετ' ὀλίγον, τοιαύτην τοῦλάχιστον ὑπόσχεσιν ἔδωκεν ἡ Κυβέρνησις. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς Κυβερνήσεως πρὸς ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου τούτου συνήλθον καὶ οἱ ἐφημέριοι τῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου καὶ μετὰ ὁμιλίαν τοῦ αἰδ. ἐφημερίου τοῦ ἀγ. Κωνσταντίνου κ. Ἡλ. Ἀνδρικοπούλου ἐξέλεξαν ἐπιτροπεῖαν, ἥτις ἐφρόντισε νὰ ἐνισχύσῃ τοὺς ἀρμοδίους πρὸς ἐπιψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου καταδεικνύουσα αὐτοῖς τὰ καλὰ ἀποτελέσματα, τὰ ἐκ τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ νομοσχεδίου τούτου μέλλοντα νὰ προέλθωσιν.

Ἐχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις καὶ ἡ Βουλὴ, ἡ ψηφίσασα τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἐκκλ. ταμείου, θέλει ψηφίσῃ καὶ τὸ συμπληροῦν τὸ ἀνωτέρω νομοσχέδιον, τὸ περὶ ἐνοριῶν, ἵνα οὕτω καταστῇ δυνατὴ ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἐξύψωσις τοῦ κλήρου ἐπ' ἀγαθῇ τῆς τε ἐκκλησίας καὶ τῆς πολιτείας.

Κ. Ι. Α.

ΑΡΧΑΙΟΙ ΝΑΟΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

(Συνέχεια, ὅρα προηγούμενον φύλλον)

12) Ἡ Μονὴ τῆς Χώρας

(Νῦν Καχριε—Τζαμί)

Μεταξὺ τῶν Πυλῶν τοῦ Ἀνδριανοῦ καὶ τοῦ Τε-
κλιρ-Σαραί, πρὸς τὸ βορεινὸν μέρος τοῦ λόφου, ἵστα-
ται τὸ τουρκικὸν τζαμί, ὀνομαζόμενον Καχριε-
τζαμί. Ἡ περιφήμος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρό-
νους αὕτη μονὴ τοῦ Ζωοδότου Χριστοῦ, ἐκαλεῖτο
μονὴ τῆς χώρας. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα αὕτη εὐ-
ρίσκετο ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῶν ἀνεγερθέντων ὑπὸ
Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἐπὶ πεδιάδος, ἣν ὠνό-
μαζον οἱ βυζαντινοὶ Χώραν καὶ Χωρίον. Ὅταν ὁ
αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ μικρὸς τῷ 413 ἐπέξετεινε
τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, ἡ μονὴ περιελήφθη ἐντὸς τῆς
πόλεως, καλουμένη μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Κων-
σταντινουπόλεως μονὴ τῆς Χώρας. Τὴν μονὴν ταύ-
την οὖσαν κατ' ἀρχὰς μικρὰν ἀνφοκοδόμησε καὶ ἡ-
ρυνε ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός, κατόπιν δ' ἐπλού-
τισε καὶ ἐλάμπρυνεν ὁ ἑπαρχος Πρίσκης, γαμβρὸς
τοῦ Φωκᾶ.

Βραδύτερον καταστραφεῖσα μέχρι θεμελίων, ἀνφ-
κοδομήθη ὑπὸ Μαρίας, συζύγου Ἀνδρονίκου τοῦ
Παλαιολόγου καὶ πενθερᾶς Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ.
Ἐπὶ τέλους καταστραφεῖσα καὶ πάλιν, ἀνφοκοδο-
μήθη τελείως καὶ ἐπλούτισθη ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ὡς
σώζεται σήμερον ὑπὸ τοῦ περιφήμου μεγάλου λογο-
θέτου Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου τῷ 1321 ἐπὶ Ἀν-
δρονίκου τοῦ γέροντος. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐξορίας
ἐπιστροφὴν τοῦ Θεόδωρος ὁ Μετοχίτης, στερηθεὶς
πάσης περιουσίας, διῆγε τὸν βίον του ἐν τῇ μονῇ
ταύτῃ, ἀπέθανεν δὲ τῷ 1332 καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.

Ἡ μονὴ αὕτη ἐχρησίμευεν ὡς μέρος τιμωρίας
πολλῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρα-
τορίας. Ἐνταῦθα ἐκλείσθη ὑπὸ αὐστηρὰν ἐπιτήρη-
σιν ὁ διάσημος βυζαντινὸς ἱστορικὸς Νικηφόρος ὁ
Γρηγορᾶς, κατηγορηθεὶς ἐπὶ ἀθεΐᾳ. Ἐπίσης ἐκλεί-
σθη καὶ ἀπέθανεν ἐνταῦθα ὁ Κρίσπης, γαμβρὸς τοῦ
αὐτοκράτορος Φωκᾶ. Ἐνταῦθα ἐτάφη ἐν τῇ ἐξορίᾳ
ἀποθανὼν Γερμανὸς ὁ Πατριάρχης, ἐπὶ τῆς βασι-
λείας Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 9
αἰῶνος.

Ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἐν Κων-
σταντινουπόλει ἐτελοῦντο μετ' ἀσυνήθους μεγαλο-
πρεπείας δύο λιτανεῖαι, τὴν 28 Ἰουλίου ἐκ τῶν
ἀνακτόρων ἐξῆγον τὸν Ζωοποιοῦν Σταυρὸν καὶ πε-
ριέφερον αὐτὸν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας καὶ περίξ
τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, τοῦτο δὲ διήρκει μέχρι
τῆς 14 Αὐγούστου, ὅπότε πάλιν μετέφερον τὸν
Σταυρὸν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ἡ λιτανεῖα αὕτη ἐτε-

λεῖτο, ἵνα ὁ Θεὸς διαφυλάττῃ τοὺς κατοίκους ἀπὸ
καταστρεπτικῶς νόσου, αἱ ὁποῖαι συνήθως ἐλυμαί-
νοντο τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸν Αὐγούστον.
Τὴν ἐτέραν λιτανεῖαν ἐτέλουν μετὰ τῆς εἰκόνης
τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Ὁδηγητρίας, γραφεύ-
σης ὡς λέγουσιν ὑπὸ τοῦ Εὐαγ. Λουκᾶ. Τὴν εἰκόνα
τῆς Ὁδηγητρίας, εὐρισκομένην ἐν τῷ ἐν τῇ Ἀκρο-
πόλει ναῷ περιέφερον περίξ τῆς πόλεως κατὰ τὸν
χρόνον ἀνομβρίας, σεισμῶν καὶ κυρίως κατὰ τὰς
ἐπιδρομὰς τῶν ἐχθρῶν. Συνήθως ἡ εἰκὼν αὕτη με-
τεφέρετο τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν ἐκ τῆς μονῆς
εἰς τὸ ἀνάκτορον τῶν Βλαχερνῶν, τὴν δὲ δευτέραν
τοῦ Πάσχα ἐτίθετο ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας πρὸς
κοινήν προσκύνησιν τῶν πιστῶν. Τὴν 29 Μαΐου
1453, τὴν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως ὑπὸ τῶν τούρκων, ἡ εἰκὼν τῆς Ὁδηγη-
τρίας, εὐρισκομένη ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἐσχίσθη εἰς
τέσσαρα ὑπὸ τῶν βαρβάρων ὀρδῶν τῶν τούρκων,
ἐπιπεσόντων κατὰ τῆς μονῆς, ἦν πρώτην ἐλήστευ-
σαν, ἀφαιρέσαντες ἀπ' αὐτῆς πάντα τὸν πολῦτιμον
διακόσμον αὐτῆς.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς τῆς Χώρας, ἔχει δύο νάρθη-
κας, ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν, κεκοσμημένους διὰ
ψηφιδωτῶν εἰκόνων διαφόρων ἁγίων κατασκευασθέν-
των τῇ φροντίδι Θεοδώρου τοῦ Μετοχίτου. Ἡ εἰ-
κὼν τοῦ ἐσωτερικοῦ νάρθηκος εἰκονίζει τὸν Ἰησοῦν
Χριστὸν θεραπεύοντα διαφόρους ἀσθενείας. Ἀνωθεν
τῆς θύρας, δι' ἧς εἰσέρχονται εἰς τὸν ναόν, ὑπάρχει
ψηφιδωτὴ εἰκὼν, παριστώσα Θεόδωρον τὸν Μετο-
χίτην, γονυπετῶς παραθέτοντα τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ,
καθημένῳ ἐπὶ θρόνου, τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τῆς μο-
νῆς τῆς Χώρας. Ἐκατέρωθεν τοῦ Σωτῆρος ὑπάρ-
χουσι τὰ ψηφία ΙΣ. ΧΡ. καὶ αἱ λέξεις «ἡ Χώρα
τῶν ζώντων». Ὅπισθεν δὲ τοῦ Μετοχίτου αἱ λέξεις
«Κτήτωρ Λογοθέτης Θεόδωρος Μετοχίτης». Πάντα
ταῦτα καὶ οἱ διάκοσμοι αὐτῶν σώζονται διαυγέ-
στατα. Τῷ 1876 ἔτει, κατὰ τὴν ἐπιδιόρθωσιν τοῦ
ναοῦ, ἐφάνησαν ψηφιδωταὶ εἰκόνες τῶν ἁγ. Ἀπο-
στόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ἐκατέρωθεν τῶν κυ-
ρίως θυρῶν τοῦ νάρθηκος, κεκονιαμένοι ἄλλοτε ὑπὸ
ἀσβέστου, καὶ ἄλλαι δύο τοιαῦται εἰκόνες ἐν αὐτῷ
τῷ ναῷ.

Ὁ ναὸς τῆς μονῆς τῆς Χώρας μετεβλήθη εἰς
τζαμίον ὑπὸ τινος εὐνοῦχου Ἀλλι-Πασᾶ, ὅστις δις
ἐγένετο βεζύρης, ἀπὸ 1491-1493, καὶ ἀπὸ 1510-
1511. Πιθανὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς δευτέρας ταύ-
της βεζυρείας μετεβλήθη καὶ ὁ ναὸς εἰς τζαμίον.

13) Μονὴ ἁγ. Σεργίου καὶ Βάκχου

(Νῦν Κζουτσούκ-Ἀγιά Σοφγιά δηλ. μικρὰ ἁγία
Σοφία)

Ὁ ναὸς οὗτος, ἰδρῦθη ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Με-
γάλου, κεῖται δ' ὀπίσθεν τοῦ Ἱπποδρομίου πλησίον

τῶν πυλῶν, τῶν γνωστῶν εἰς τὴν βυζαντινὴν ἐποχὴν ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν «Σιδηραῖ» (τοατλαδι-κα-ποῦ). Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὠνομάζετο καὶ μονὴ τοῦ Ὁρμίσδου, διότι εὐρίσκεται πλησίον τοῦ παλατιοῦ Ὁρμίσδου, παρ' οὗ ἔλαβε καὶ τὴν ὀνομασίαν τὸ μέρος τοῦτο (ὅπου σήμερον τὸ βυζαντινὸν ἀνάκτορον Βουκολέοντος). Πλησίον τοῦ ναοῦ τούτου ὁ Ἰουστινιανὸς ἱδρύσας καὶ ἄλλον ναὸν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου μὴ σωζόμενον, ἀμφοτέρω δ' οἱ ναοὶ ἀπετέλουν μίαν Μονὴν ἀνδρικήν ὀνομαζομένην Ἀποστολεῖον τοῦ Ὁρμίσδου. Εἰς τοῦτο ὁ Ἰουστινιανός, γενόμενος αὐτοκράτωρ, ἐδῶρκε πᾶν ὅ,τι εἶχε προτοῦ βασιλεύσει. Αἰτία δι' ἣν ἰδίᾳ ἐτίμα ὁ Ἰουστινιανὸς τοὺς ἁγ. Σέργιον καὶ Βάκχον ἦτο ἡ ἐξῆς. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ θεὸς αὐτοῦ Ἰουστίνος συκοφαντηθέντες ἐπὶ συνωμοσίᾳ ἐναντίον τοῦ θρόνου ἐκλείσθησαν ἐν τῇ φυλακῇ. Ἐκεῖ προσευχηθέντες εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἁγίους, ἀπελευθερώθησαν τῇ βοήθειᾳ αὐτῶν.

Ἡ ἐκκλησία ἄγει τὴν μνήμην τῶν ἁγ. Σεργίου καὶ Βάκχου τὴν 7 Ὀκτωβρίου.

Ἡγούμενοι τῆς μονῆς ταύτης γενόμενοι, εἴτα πατριάρχαι, ἦσαν Ἰωάννης ὁ Ζ' εἰκονομάχος, καὶ Μεθόδιος ὁ κατρίάρχης.

Ἐν τῷ ναῷ τούτῳ τῆς μονῆς ἐτέλουν τὴν θείαν λειτουργίαν κατὰ τὴν τάξιν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάππα ὅταν ἤρχοντο εἰς Κων/πολιν δι' ὑποθέσεις τῆς ἐκκλησίας των.

Ὁ ναὸς τῶν ἁγ. Σεργίου καὶ Βάκχου, μετεβλήθη εἰς τζαμίον, ὀλίγα ἔτη μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κων/πόλεως ὑπὸ τινος ἀγᾶ-Γουσεΐνου, ταφέντος ἐνταῦθα.

Ὁ ναὸς ἔχει σχῆμα τετράγωνον, ὅπως ὁ ναὸς τῆς Ἀγ. Σοφίας, μετὰ τρούλλου, στηριζομένου ἐπὶ 8 στύλων, τὰ κιονόκρανα τῶν ὁποίων εἶνε κεκοσμημένα διὰ γλυπτῶν φύλλων ἀμπέλου.

Ἀνωθεν τῶν βασιλικῶν θυρῶν, ἔνθα εὐρίσκεται ὁ γυναικωνίτης, ὑπῆρχεν εὐκτήριον, ὅπου ἔμενον οἱ αὐτοκράτορες κατὰ τὴν ὥραν τῆς λειτουργίας. Σήμερον εἰς τὸ εὐκτήριον τοῦτο ἀναπαύεται ὁ Σουλτάνος ὅταν ἐπισκέπτεται τὸ τζαμίον τοῦτο.

14) Μονὴ τοῦ Μυρελαίου

(νυν Μπουτρούμ τζαμί)

Ἡ μονὴ αὕτη κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀνδρική ἔπειτα ἐγένετο γυναικεία. Ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ τοῦ Λακαπηνοῦ (920—947), διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ βασιλικὴ καὶ μονὴ τοῦ Ρωμανοῦ. Δύσκολον νὰ ὀρίσῃ τις πόθεν ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν Μυρελαίου. Ἡ τουρκικὴ λέξις μπουτρούμ—ὑπόγειον,—προήλθεν πιθανὸν ἐκ τῆς εὐρισκομένης ὑπὸ τὸν ναὸν

δεξαμενῆς στηριζομένης ἐπὶ 60 μαρμαρίνων στύλων.

Ἐν τῇ μονῇ τοῦ Μυρελαίου εἶναι τεθαμμένοις Ρωμανὸς ὁ κτήτωρ αὐτῆς, ἡ σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν Χριστόφορος καὶ Ἑλένη. Ἐνταῦθα μετεφέρθη καὶ ἐτάφη ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγ. Μάμαντος ὅπου εἶχον ταφῇ ὁ αὐτοκράτωρ Μαυρίκιος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ ναοῦ τούτου ὑπολείπεται πολὺ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ὄλων τῶν βυζαντινῶν ναῶν τῶν σωζομένων μέχρι σήμερον. Μετεβλήθη εἰς τζαμίον ὑπὸ τινος Μ. Βεζύρου Μελιχ. Ἀχί-πασσᾶ, ἀποθανόντος τῷ 1501 ἔτει.

15) Ναὸς τῆς ἁγ. Εἰρήνης

(νυν ὀπλοστάσιον)

Ὁ ναὸς τῆς ἁγ. Εἰρήνης εἶνε εἷς ἐκ τῶν τριῶν ναῶν τῶν ἱδρυθέντων ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Εἶνε ἀφιερωμένος εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ, ὡς ὁ τῆς ἁγ. Σοφίας εἰς τὴν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ. Εὐρίσκεται πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ἁγ. Σοφίας καὶ ἐχρησίμευεν ὡς ἐκκλησία τοῦ πατριαρχείου ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι ὁ πατριάρχης ἐτέλει τὴν λειτουργίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγ. Σοφίας μόνον κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς, καθ' ἃς παρίστατο καὶ ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς συγκλήτου.

Καεὶς κατὰ τὴν στάσιν τοῦ Νίκα τῷ 516 ὁ ναὸς οὗτος ὡς καὶ ὁ τῆς ἁγ. Σοφίας ἀνωκοδομήθη καλῶτερος τοῦ πρώτου ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὸν ναὸν τῆς ἁγ. Σοφίας κατὰ τὸ μέγεθος καὶ ὠραιότητα. Ἰδιὸν κληρὸν δὲν εἶχεν, ἀλλ' ἐλειτούργει καὶ ἐνταῦθα ὁ κληρὸς τῆς ἁγ. Σοφίας. Ὑπῆρχον ἀκόμη δύο ἐκκλησίαι εἰς τιμὴν τῆς ἁγ. Εἰρήνης, ἡ μία ἐξ αὐτῶν σήμερον εἶνε σταθμὸς σιδηροδρόμου, ἡ δὲ ἄλλη ἐν Γαλατᾶ. Πρὸς διάκρισιν τούτων, ὁ ναὸς οὗτος τῆς ἁγ. Εἰρήνης ἐκαλεῖτο παλαιός. Ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγ. Εἰρήνης, συνεκροτήθη τῷ 381 ἡ δευτέρα οἰκουμένη συνὸδος ἐξ 150 πατέρων, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, πρὸς κατάρκισιν τῆς αἵρέσεως τοῦ Μακεδονίου, ὅστις ἠρνεῖτο τὴν θεότητα τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, ὀνομάζων αὐτὸ ποίημα. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἐπεκύρωσε τὸ σύμβολον τῆς πίστεως τῆς Νικαίας, προσθέσασα ἀκόμη πέντε ἄρθρα.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐν τῷ ναῷ ὑπῆρχον δύο ἀσκητήρια, ἐν τοῖς ὁποίοις κατὰ τὴν παραχώρησιν

τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἔζων ἑκατὸν μοναχαί, αἱ ὁποῖαι διηκόνουν ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγ. Σοφίας ὡς διακόνισαι, ἐντεῦθεν καὶ ἡ ὀνομασία διακονικόν. Μεταξὺ τῶν ναῶν τῆς ἀγ. Εἰρήνης καὶ τῆς ἀγ. Σοφίας, ὁ Ἰουστινιανὸς ἔκτισε καὶ ξενῶνα διὰ τοὺς ξένους, (γνωστὸς Σαμφὼν ὁ ξενοδόχος).

Ὁ ναὸς τῆς ἀγ. Εἰρήνης δὲν μετεβλήθη εἰς τζαμίον, ἀλλὰ σήμερον χρησιμεύει ὡς ὀπλοστάσιον, ἐνθα φυλάττονται ἀρχαῖα ὅπλα διαφόρων λαῶν. Ἐνταῦθα σώζονται ἀναρίθμητοι διάφοροι κλεῖδες χρυσαὶ καὶ ἀργυραὶ ἐκ διαφόρων πόλεων καὶ φρουρίων κυριευθέντων ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν καὶ χῶμα εἰς μικρὰ σακκία, προσφερθὲν κατὰ διαφόρους χρόνους ὑπὸ τῶν κυριευομένων εἰς τοὺς κυριεύοντας εἰς σημεῖον ὑποταγῆς, ὡς ἐσυνηθίζετο. Ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς ἀγ. Εἰρήνης ὑπάρχει μουσεῖον ἐνθα φυλάττονται τὰ ἐσχάτως ἀνακαλυφθέντα λείψανα τοῦ ἀρχαίου Αὐγουστίνου, ἡ στήλη τῆς Εὐδοκίας καὶ τρεῖς μεγάλοι λάρνακες, μία ἐκ τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὸν τάφον τῆς Ἀρκαδίας, τρίτης θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου. Ἐν τῇ μιᾷ τῶν λαρνάκων τούτων ὑπάρχει σταυρὸς μετὰ τῶν γραμμάτων Α καὶ Ω.

16) Ἡ μονὴ τῶν Γαστρίων

(νῦν Σαντζακτάρ-τζαμί)

Ἡ μονὴ τῶν Γαστρίων εὐρίσκεται ἐν τῇ συνοικίᾳ Ψαμάθεια. Κατὰ τὴν παράδοσιν ἡ ὀνομασία Γαστρίων ἐδόθη ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας. Ἡ ἀγ. Ἐλένη μετακομίσασα τὸν ὑπ' αὐτῆς εὐρεθέντα Τίμιον Σταυρὸν εἰς Κων/πολιν ἐπεθύμησε νὰ φυλάξῃ καὶ τὰ εὐρεθέντα ἐπὶ τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου ἄνθη, κρίνους, βασιλικούς, ῥόδα καὶ ἄλλα. Πρὸς τοῦτο ἐφύτευsen αὐτὰ εἰς γάστρας καὶ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ μέρος ἐνθα βραδύτερον ἰδρύθη γυναικεία μονὴ ὀνομασθεῖσα ὡς ἐκ τούτου τῶν Γαστρίων. Πλησίον τῆς μονῆς ταύτης ἔζη ἡ Θεοκτίστη, μήτηρ τῆς Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Θεοφίλου. Ἡ Θεοκτίστη συχνὰ προσκαλοῦσα εἰς τὸν οἶκόν της τὰς πέντε θυγατέρας τῆς Θεοδώρας καὶ κρυφίως, δεικνύουσα εἰς αὐτάς τὰς ἐν τῷ κιβωτίῳ κεκρυμμένας εἰκόνας, παρεκίνησε νὰ ἀσπάζωνται αὐτάς, διδάσκουσα οὕτω νὰ σέβωνται τὰς ἀγ. εἰκόνας.

Ἡ Θεοδώρα κατ' αἵτησιν καὶ συμβουλὴν τῶν Στουδιτῶν μοναχῶν ἀνεστήλωσε τὴν προσκύνησιν

τῶν ἀγίων εἰκόνων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφίλου.

Ἡ μονὴ τῶν Γαστρίων ἐκαλεῖτο καὶ μονὴ τῆς Βηθλεέμ, ὅπως καὶ ἡ μονὴ τοῦ Διομήδους ἐκαλεῖτο τῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ δὲ μονὴ τῶν ἀγ. Κάρπου καὶ Βαβύλα μονὴ τοῦ Ἀγ. Τάφου. Τὴν μονὴν ταύτην ἀνικοδόμησαν καὶ ἠύρναν ἡ Θεοκτίστη, ἡ Θεοδώρα καὶ ἡ μητριὰ τοῦ Θεοφίλου Εὐφροσύνη, διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο ἐπὶ τινὰ χρόνον καὶ μονὴ τῆς Κυρᾶς Εὐφροσύνης, αἵτινες μονάσασαι ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων ἀπέθανον ἐκεῖ.

Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ζήσας κατὰ τὸν 10ον αἰῶνα, ἀριθμεῖ ὅλους τοὺς τάφους τοὺς εὐρισκομένους ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων. Πρὸς τὰ δεξιά τοῦ ναοῦ κεῖται ἡ μακαρία Θεοδώρα καὶ αἱ τρεῖς θυγατέρες αὐτῆς Θέκλη, Ἀναστασία καὶ Πουλχερία, πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὁ ἀδελφὸς τῆς Θεοδώρας Πατρωνάς, ἐν τῷ νάρθηκι ἡ Θεοκτίστη μήτηρ τῆς Θεοδώρας καὶ πλησίον αὐτῆς ἡ Εἰρήνη θυγάτηρ τοῦ Βάρδα, πλησίον δὲ αὐτῶν ἐν μικρῷ κιβωτίῳ ἡ σιαγὼν τοῦ Βάρδα. Ἐξ ὅλων τούτων οὐδὲ ἕχνος σώζεται σήμερον.

Πλησίον τῆς μονῆς τῶν Γαστρίων ὑπάρχει δεξαμενὴ πληρουμένη ὕδατος ἐξ ἀγνώστων πηγῶν. Οἱ περίξ κάτοικοι ὀνομάζουσι ἀγίασμα τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ καὶ βεβαιοῦσι ὅτι ἡ ἐκκλησία ἐπίσης ἦτο ἀφιερωμένη εἰς τιμὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

17) Μονὴ Στουδίου.

(νῦν Μιραχὼρ-τζαμί).

Ἡ περίφημος κατὰ τὴν ἐποχὴν της αὐτῆς μονὴ εὐρίσκεται εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς μεγάλης λεωφόρου Ψαμάθεια, ὀλίγα βήματα μακρὰν ἀπὸ τῆς ἐνταῦθα εὐρισκομένης ἐκκλησίας τοῦ ἀγ. Κωνσταντίνου. Ἰδρύθη εἰς τιμὴν τοῦ ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ὑπὸ τοῦ Πατρικίου Στουδίου ἐνὸς ἐκ τῶν 12 βαθμούχων τῶν ἐλθόντων μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐκ Ρώμης εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὴν μονὴν ταύτην κατὰ διαφόρους καιροὺς ὑπεστήριζον καὶ ἐκόσμουσαν διὰ πλουσίων δωρεῶν οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες. ὡς π. χ. Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Αἰκατερίνη. Ὁ Ἰσαάκιος μετὰ βραχυχρόνιον (27 μῆνας) αὐτοῦ βασιλείαν, παρητήθη τοῦ θρόνου καὶ ἀπεχώρησεν εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου, γενόμενος δὲ μοναχὸς ἔδειξε τοιαύτην ταπεινώσιν καὶ ὑπακοὴν εἰς τὸν ἡγούμενον τῆς μονῆς, ὥστε ἐδέχθη νὰ γίνῃ καὶ θυρωρὸς ἐν αὐτῇ.

Μετά τὴν ἐκδίωξιν τῶν λατίνων τῶν ἐρημωσάντων τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου, καὶ διαρπασάντων ὅλους τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς, ἀνικοδόμησεν αὐτὴν τῷ 1293 ἔτει Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀνδρονίκου τοῦ γέροντος, κατ' ἄλλους Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀνδρονίκου, περιτειχίσας τὴν μονὴν δι' ἰσχυροῦ τείχους.

Ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου οἱ Σταυροφόροι μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων θησαυρῶν, ἤρπασαν τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου, τὴν χεῖρα τοῦ ἁγ. Γεωργίου καὶ τὴν Ἱερὰν λόγχην, δι' ἧς ἐκεντήθη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης ἐπιθανάτιος ὁ ἐκκλησιάρχης τῆς μονῆς Στουδίου Ἀλέξιος, ἦλθεν εἰς τὸν ἀσθενῆ αὐτοκράτορα φέρων τὴν κεφαλὴν τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ἐκτοτε ἐπεκράτησε συνήθεια, ἵνα κατ' ἔτος τῇ 29 Αὐγούστου ἡμέρᾳ τῆς ἀποτομῆς τοῦ Προδρόμου, ἔρχεται ὁ αὐτοκράτωρ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου καὶ ἀκροᾶται τῆς θείας λειτουργίας κατὰ τὴν ἐξῆς ἐθιμοτυπίαν. Ὅταν ὁ καιρὸς ἐπέτρεπεν ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς συνοδίας του ἐπεδιβάλετο εἰς βασιλικὸν ἀνάκτιον (ἐν τῇ βασιλικῇ ἀποβάθρᾳ παρὰ τὸ ἀνάκτορον Βουκολέοντος), τὸ ὅποιον ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀποβάθραν τῆς μονῆς Στουδίου, ἔνθα ἀνέμενον ἀπὸ πρωίας ὅλοι οἱ βαθμοῦχοι, οἱ ἀδελφοὶ τῆς μονῆς καὶ πλῆθος λαοῦ.

Οἱ μοναχοὶ μετὰ τῶν ἡγουμένων των παρετάσσοντο εἰς δύο σειρὰς ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας μέχρι τῶν πυλῶν τῆς μονῆς μετὰ λαμπάδων καὶ θυμιατηρίων. Ἐν τῇ περιβόλῃ τῆς μονῆς ἐπίσης παρετάσσοντο ἀπὸ τῶν πυλῶν τῆς μονῆς μέχρι τοῦ ναοῦ οἱ ἀξιωματικοί, οἵτινες ἐπιπτον εἰς τὰ γόνατα, διερχομένου τοῦ αὐτοκράτορος, εἴτα ἀνιστάμενοι ἠκολούθουν αὐτὸν εἰς τὸν ναόν. Ὁ αὐτοκράτωρ μόνις ἀνῆρχετο τὰς βαθμίδας ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναόν, ἐνεδύετο χρυσὴν στολὴν καὶ λαμβάνων τὴν λαμπάδα εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα, εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναόν, προηγούμενων τῶν ἱερέων.

Μετά τὴν προσκομιδὴν ὁ αὐτοκράτωρ λαμβάνων παρὰ τοῦ Καστρηνσιῦ τὸ θυμιατήριον ἐθυμία πρὸς τὸ ἀριστερὸν μέρος ὅπου ἔκειτο ἡ κεφαλὴ τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τῆς συνοδίας του προεγευμάτιζον ἐν τῇ περιβόλῃ τῆς μονῆς, ὑπηρετούντων τῶν μοναχῶν, εἴτα δὲ κατὰ τὴν ρηθεῖσαν τάξιν ὑπέστρεφεν πάλιν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Ἡ μονὴ τοῦ Στουδίου καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς υπάρξεώς της, ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ιδρύσεως, μέχρι τῆς πτώσεως τῆς Κων)πόλεως, ἐκέκτετο μεγάλην φήμην διὰ τὰς ὑπηρεσίας ἃς προσέφερον οἱ μοναχοὶ εἰς τὸ κράτος, καὶ κυρίως εἰς τὴν ἐκκλησίαν καταστήσαντες αὐτὴν κέντρον πάσης ἀγαθοεργίας. Ὅταν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατριάρχου Ταρρασίου τῷ 790 ἐξελέγη εἰς τὸν χηρεύοντα θρόνον Νικηφόρος ὁ Ἀσηκηῆτις, οἱ δύο ἡγούμενοι τῆς μονῆς Στουδίου Πλάτων καὶ Θεόδωρος, διέκοψαν πᾶσαν σχέσιν μετὰ τοῦ πατριάρχου, κακίζοντες τὴν ἀπὸ λαϊκοῦ χειροτονίαν τοῦ Νικηφόρου ὡς Πατριάρχου, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ οἱ λοιποὶ μοναχοὶ 700 τὸν ἀριθμὸν, διέκοψαν πᾶσαν σχέσιν μετὰ τοῦ πατριάρχου Νικηφόρου.

Μετά τὸν θάνατον τοῦ εἰκονομάχου Θεοφίλου, τὰς ἡνίας τοῦ κράτους ἀνέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Μιχαὴλ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας. Ὅταν ὁ Πατρῴκιος Μανουὴλ ὁ μάλιστατρος, ὁ συνεπίτροπος τοῦ ἀνῆλικου αὐτοκράτορος ἡσθένησεν, ἦλθον πρὸς αὐτὸν εὐρισκόμενον ἐν τῇ ἀγωνίᾳ τοῦ θανάτου, μοναχοὶ ἐκ τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, καὶ στάντες παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ εἶπον, «εὐαγγελίζομέν σοι ὑγίαν ἐὰν φροντίσης μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν νὰ κατασβέσῃς τὴν πυρὰν τῆς εἰκονομαχίας καὶ ἀναστυλώσῃς τὸ πατροπαράδοτον ἔθιμον, τὴν προσκύνησιν τῶν ἁγίων εἰκόνων».

Μετά τὴν ἀνάρρωσιν του ὁ Μανουὴλ ἐφρόντισε νὰ πείσῃ τὴν βασίλισσαν Θεοδώραν ἥτις συνήνεσε εἰς τὴν ἀναστυλῶσιν τῶν ἁγ. εἰκόνων.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀναστυλώσεως τῶν ἁγ. εἰκόνων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατ' αἵτησιν τῶν Στουδιτῶν μοναχῶν, ὠρίσθη ἡ πρώτη Κυριακὴ τῶν νηστειῶν, ἥτις ὀνομάσθη Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Τὸ δὲ τυπικὸν τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, εἶνε προῖον τῆς μονῆς Στουδίου.

(Ἀκολουθεῖ)

Σωφρόνιος Δούκας.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὰ δάκρυα τῆς μετανόας εἶνε πολύτιμα. Δὲν εἶναι ἐνδειξίς ἀδυναμίας, ὅταν ἀνὴρ τις μετανῶν κλαίῃ, τοῦναντίον εἶναι ἐνδειξίς ὑψίστης δυνάμεως, ἐνδειξίς ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν περιφρονῶν τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ πάθη τοῦ κόσμου τούτου, νὰ παραδίδῃ τὴν καρδίαν αὐτοῦ τελείως τῷ Θεῷ.

Ἐσχον τὴν εὐτυχίαν, λέγει ὁ ἱεροκῆρυξ Moody,

νὰ εὐρίσκωμεν παρὰ τῷ στρατεύματι τοῦ στρατη-
γοῦ Grant, ὅπερ κατέλαβε τὴν Richmond. Οἱ
μαῦροι, ὧν ἡ ἐλευθερία ἀνεκηρύχθη, ἤθελον νὰ ἐορ-
τάσωσι τὸ μέγα τοῦτο γεγονός. Ὑπῆγα εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν τῶν ἀφρικανῶν, ἥτις ἦτο πλήρης. Εἰς τῶν
μαύρων ἀρχηγῶν ἤρχισε νὰ κηρύττῃ. Ὅποια εὐ-
γλωττία! «Μητέρες», ἐφώνει, «χαίρετε διότι εἰσθε
διὰ παντὸς ἐλεύθεροι. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἀνηρ-
πάγη ἐκ τῶν κόλπων ὁ υἱὸς σας καὶ ἐπωλήθη εἰς
τὴν ξένην. Μὴ φοβεῖσθε τοιοῦτόν τι πλέον, εἰσθε ἐ-
λεύθεροι». Καὶ αἱ γυναῖκες ἐχειροκρότου καὶ ἐφώ-
νουν «δόξα τῷ ἐν τοῖς ὑψίστοις Θεῷ. Ἐπειτα ἐ-
στράφη ὁ κῆρυξ πρὸς τοὺς νέους ἄνδρας καὶ ἐφώνει
«χαίρετε σήμερον. Διὰ τελευταίαν φορὰν ἡσθάν-
θητε τὴν μάστιγα τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δούλων
ἐπὶ τῶν νώτων σας. Χαίρετε σήμερον, διότι εἰσθε
ἐλεύθεροι, ἐλεύθεροι διὰ παντός». Καὶ οἱ νέοι ἄν-
δρες ἐχειροκρότου καὶ ἐφώνουν «δόξα τῷ ἐν ὑψί-
στοις Θεῷ». «Σεῖς νεάνιδες», ἐφώνησεν ἔπειτα ὁ
κῆρυξ, «ἀλλαλάξατε σήμερον. Διὰ τελευταίαν φορὰν
ἔχουσιν ἐκθέσει ὑμᾶς εἰς πώλησιν. Ἀπὸ τοῦ νῦν εἰ-
σθε διὰ παντὸς ἐλεύθεροι». Καὶ αἱ νεάνιδες ἐφώνη-
σαν «δόξα τῷ ἐν ὑψίστοις Θεῷ». Οὐδέποτε ἄλλοτε
παρατηρεῖ ὁ Moody παρευρέθη εἰς τοιαύτην συ-
νάθροισιν. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶχον πεποίθησιν ὅτι
ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν.

*

**

Ἐν τῇ Komanenius ἐκκλησίᾳ τῆς Lissa ὑπάρ-
χει ἐν τῇ στέγῃ εἰκὼν τῆς, ἥτις παριστᾷ ταρασσο-
μένην θάλασσαν περικυβερτούμενην βράχου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει
ὑποδομημένη οἰκία. Ἀνωθεν τῆς εἰκόνης ταύτης
ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή «ἐν τῇ αἰωνιότητι δὲν θὰ κι-
νηθῇ» (in aeternum non commovebitur).

*

**

Ἱεραπόστολός τις ἐκήρυττε ποτε τοῖς Ἀφρικα-
νοῖς περὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον,
ἐνεκα τῆς ὁποίας καὶ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἔδω-
κεν, ἄνευ συναισθήσεως τῆς ἀξίας καὶ τοῦ μεγαλείου
τῆς ιδέας ταύτης. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ κηρύγματος
ἀρχηγός τις τῶν Ἀφρικανῶν πλησιάσας τὸν ἱερα-
πόστολον ἠρώτησεν αὐτόν, ἐὰν πιστεύῃ πράγματι
ὅτι ὁ Θεὸς ἐθύσασκε τὸν μονογενῆ αἱ τοῦ υἱὸν ὑπὲρ
τῶν ἀνθρώπων. Ὅτε δὲ οὗτος ἀπεκρίθη βεβαίως
ἀφ' οὗ λέγει τοῦτο ἡ ἁγία Γραφή, εἶπεν ὁ ἀφρικα-
νός, «πιστεύεις λοιπὸν ὅτι ὁ Θεὸς ἐθύσασκε τὸν μο-
νογενῆ υἱὸν τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καὶ δύνασαι νὰ

λέγῃς τοῦτο ὡς νὰ προῦκειτο περὶ ἀπλοῦ τινος καὶ
συνήθους γεγονότος;» Ὁ Ἱεραπόστολος ἡσθάνθη τὴν
ὀρθότητα τῆς παρατηρήσεως καὶ ἔκτοτε προσεπά-
θει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τῶν πραγ-
μάτων καὶ τῆς συνηθείας προερχομένην ψυχρότητα.

*

**

Ὁ Φρειδερίκος ὅτε ἐπλησίαζε τὸ τέλος τοῦ διέ-
ταξε τὸν ἱεροκήρυκα Spalatin νὰ γράψῃ ἐπὶ τινος
σανίδος διὰ μεγάλων γραμμάτων «οὕτω γὰρ ἡγά-
πησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ
ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. 3. 16)
καὶ «τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με,
ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν
ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀναστήσῃ αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσ-
χάτῃ ἡμέρᾳ» (Ἰωάν. 6, 40) θέσῃ δὲ ταύτην ἀπέ-
ναντί του ἵνα δύναται ν' ἀναγινώσκῃ τὰ ἐπ' αὐτῆς
γεγραμμένα.

*

**

Οἱ τραπισταὶ συναντῶντες ἀλλήλους χαιρετί-
ζουσι διὰ τῶν λέξεων «μέμνησο ὅτι θὰ ἀποθάνῃς»
(memento mori).

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ σεμνοπρεπειᾶς
ἐτελέσθησαν ἐν Πειραιεὶ μὲν ὑπὸ τοῦ Π. Μητροπο-
λίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν
Πειραιεὶ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν Σαλα-
μῖνι δὲ ὑπὸ τοῦ Σ. Σύρου καὶ Τήνου κ. Ἀθανασίου
τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Σαλαμῖνι ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου
Λαυρεντίου.

— Τὸ δικαστήριον τῆς Bochum κατεδίκασε
τὸν Ἰούλιον Sauer εἰς ὀκτὼ μηνῶν φυλάκισιν ἔ-
νεκα δημοσίου προσβολῆς τῶν ἐθίμων τῆς καθολι-
κῆς ἐκκλησίας. Ὁ Sauer κατὰ τὴν λειτουργίαν
τῆς 3 Σεπτεμβρίου λαβὼν παρὰ τοῦ ἱερέως τὴν
ὄστιαν ἔθεσεν αὐτὴν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ στόμα αὐ-
τοῦ καὶ ἔπειτα ἔπτυσεν αὐτήν, ἐν ᾧ ἐπανήρχετο
εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἐντὸς τοῦ πύλου του. Ὁ δικηγό-
ρος τοῦ κατηγορουμένου ἐζήτησε νὰ δικασθῇ ὁ
Sauer εἰς ἐνὸς μηνὸς φυλάκισιν, ἀλλὰ τὸ δικαστή-
ριον παμψηφεί κατεδίκασεν αὐτὸν εἰς ὀκτὼ μηνῶν
φυλάκισιν.

— Ἡ ἐφημερὶς «Reich» (ἀριθ. 251) γράφει

«ὡς πληροφορούμεθα κατὰ τὴν Κυριακὴν 24' Οκτωβρίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ μάρτυρος Στεφάνου ἐν Βερολίῳ κατὰ τὴν πρὸ μεσημβρίας ἱεροτελεστείαν παρήσαν 12 μόνον ἄτομα, τρεῖς ἄνδρες, ἑπτὰ γυναῖκες, καὶ δύο παιδιά. Ἐνεκα τούτου κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ νεωκόρου ἡ ἱεροτελεστία δὲν ἐγένετο. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ ναοῦ τοῦ μάρτυρος Στεφάνου ἀνήκουσιν 25 χιλιάδες ψυχῶν.

— Κατὰ τὴν 56 γενικὴν συνέλευσιν τῶν καθολικῶν τῆς Γερμανίας τὴν γενομένην ἐν Breslan ὁ ἱερεὺς Kapitra ὠμίλησε περὶ τοῦ ἀλκοολισμοῦ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνέφερεν ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1892 ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις ὑπῆρχον 43 χιλιάδες μεγάλων ἐργοστασίων κατασκευαζόντων ζύθον, καὶ ὅτι διὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο ἐξωδεύθησαν 18 δισεκατομμύρια! φράγων.

— Κατ' ἔτος ἀποθνήσκουσιν ἐξ ἀλκοολισμοῦ 250 χιλιάδες ἀνθρώπων καὶ ἐν Γερμανίᾳ ρίπτονται εἰς τὰς φυλακὰς κατ' ἔτος ἕνεκα ἐγκλημάτων ἐκ μέθης προερχομένων περὶ τὰς 180 χιλιάδας Γερμανῶν.

— Μετὰ πάσης ἐπισημότητος ἐτελέσθησαν κατὰ τὸν Πάνταινον, τὰ ἐγκαίνια τοῦ νεοδημηθέντος ναοῦ τῆς ἐν παλαιῷ Καίρῳ ἱερᾷ Μονῆς τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου τῇ 1 Νοεμβρίου.

— Μετὰ σεμνοπρεπείας ἐτελέσθη ἡ κηδεῖα τοῦ εἰς Κύριον μεταστάντος ἐφημερίου τοῦ ἁγ. Διονυσίου Γεωργίου Λιβαδῆ. Τὴν κηδεῖαν παρηκολούθησε πᾶσα ἡ ἐνορία ἐκτιμῶσα τὰς πολλαπλὰς ἀρετὰς τοῦ μεταστάντος.

— Ὁ ἐν Ζακύνθῳ ἐλλόγιμος δικηγόρος Διονύσιος Δάσης ἀναγγέλλει τὴν ἐκδοσιν ἔργου ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἰδίᾳ ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ ἐλεύθερον ἑλληνικὸν κράτος» ἐν ᾧ θέλει ἐξετάσει τὴν σχέσιν πολιτείας καὶ ἐκκλησίας ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ ἰδίᾳ Ἑλλάδι. Τὸ ἔργον θέλει τιμᾶσθαι ἀντὶ τριῶν δραχμῶν.

— Ὁ Σ. ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας κ. Σεβαστιανός, ὁ πατρικῶς πάντοτε μεριμνῶν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του, ἐξέδοτο ἐπὶ τῇ ψηφίσει τοῦ περὶ Κυριακῆς ἀργίας νόμου διατριβὴν περισπούδαστον «περὶ Κυριακῆς ἀναπαύσεως».

— Ὁ Σ. Πατρὼν κ. Ἀντώνιος κάλλιστα πράττων ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς χοιδοὺς τοῦ ἑλληνικοῦ με-

λοδράματος, τοῦ ἐν Πάτραις διατρίβοντός, νὰ ψάλλωσιν ἐν τῷ ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας τετραφώνως.

— Ἐξεδόθη τὸ 29 (Σεπτεμβρίου) τεύχος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φάρου Ἀλεξανδρείας περιέχον, ὡς πάντοτε, ποικιλίαν ὕλης.

— Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀναχωρεῖ εἰς τὴν νέαν αὐτοῦ θέσιν, τὴν τοῦ ἐφημερίου Τεργέστης, ὁ παν. Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτης ἀρχιμανδρίτης, ἐκλεγείς παμψηφεί ὑπὸ τῆς κοινότητος. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ παν. Ἰεζεκιήλ θέλει διακριθῇ καὶ ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ θέσει.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῖς κ. κ. Ι. Χατζηδάκι, Ε. Πλατῖκα, Αἰκ. Μεσαλᾶ, Ε. Σούλη, Π. Τζαβάρρα, Γ. Πουλᾶκω, Ν. Μυλωνᾶ, Ε. Ζολώτα, Κ. Κοσμῆ, Σ. Γιαννούκω, Χριστοδούλου, Γ. Πειρουνάκη, Γ. Δόζιτς, Εἰρ. Γιαννάκη, Α. Κωστῆ, Χ. Χρυσομαλλίδη, Σ. Λάμπρω, Ε. Μουρούζη, Α. Κοκκίνω, Μ. Παπαμαλέκω, Ε. Μαντζάκω, Ν. Σέρμπω, Π. Σπαθᾶκη, Φ. Πάντω, Ι. Οἰκονόμω, Γ. Καλαντζῆ, Α. Κοντοσταύλω, Δ. Κυριακῷ, Μ. Θεοχάρη, Ε. Ζαχαρίου, Γ. Δουβουνιώτῃ, Χ. Μακρῇ, Θεοδ. Ἀνδρουτσοπούλῳ, Β. Παρσκευοπούλῳ, Ἰωάν. Παπανικολάω, Κων. Πουλῇ, Δημ. Καφυόρη, Γ. Ποταμιάνω (Ζαγαζίκ), Ἀθ. Ψύρρα, Δημ. Χειράκη, Γεωρ. Ἀγγελῇ, Ἀποστ. Λαγάρρα, Βασ. Μυλιώνη, Ἀπ. Τραμποπούλῳ, Ἰω. Τζήμω, Βασίλ. Ἰωάννου, Ἰωάν. Κουτσίκου, Ἀθ. Εὐαγγελικοπούλῳ, Ἀν. Παπαϊωάννου, Δ. Παπαθανασίου, Ἀθ. Βοτσίω, Κ. Τελειώνη, Χ. Μοτζίάλη, Γ. Παπαδημητρίου, Γεωρ. Τουρναβίτη Νικολαΐδῃ καὶ Ἠλίᾳ Καρασοβίτῃ τοῖς καταβαλοῦσι τὰς ἑαυτῶν συνδρομὰς θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Σ. Θύρα, τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ὁποίου εἰσεπράχθησαν συνδρομαὶ τινες τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου. Ἐπίσης τὰς ἱερὰς Μονὰς Μεταμορφώσεως, Πύρρας, Μεροκόβου, ἁγ. Στεφάνου ταῖς καταβαλοῦσαις τὴν συνδρομὴν αὐτῶν. Τῷ Σ. ἐπισκόπῳ Σ. Κομποθέκῃ θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Σύλλογον Τρεῖς Ἱεράρχαι καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ ἱερ. Σάμου καὶ τοὺς τῆς ριζαρείου Σχολῆς τοὺς καταβαλόντας τὰς συνδρομὰς αὐτῶν. Τῷ αἰδ. Ἀθ. Μπούρα τὰς θερμὰς εὐχαριστίας.